

הקדמה

ספר יהושע הוא ספר ראשון לספרי הנביאים, שהרי כידוע התורה מחולקת ל-3 חלקים, תורה, נביאים, כתובים, שהם ר"ת תנ"ך. אנו עם ישראל המאושר זכה לקבל 24 ספרי קודש אלו בנבואה מידי הקב"ה. מעלה גדולה יש לעוסקים בתנ"ך שכן אמרו חכמים שבזמן שביהמ"ק היה קיים, הוא הי' מכפר ועכשיו העוסק בתנ"ך הוא מכפר לו. וכשם שביהמ"ק הי' מחולק ל-3 חלקים אולם, היכל, דביר, כך ספרים אלו מחולקים ל-3, וכשם שביהמ"ק היו כ"ד משמרות, כך גם בתנ"ך יש כ"ד ספרים. וכישראל עוסקים בתנ"ך מתבטלים מהם גזירות קשות,¹ לכן מצאתי לנכון לסכם את עניני הנביאים בטיבול מאמרי חז"ל, ולספרם בשפה קלה כדי שיהיו לזיכרון אצל ילדינו היקרים. ותחילה נזכיר את ספרי הקודש – תורה, בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים (5 ספרים). נביאים – יהושע, שופטים, שמואל, מלכים, ירמיהו, יחזקאל, ישעיהו, תרי עשר² (8 ספרים). כתובים – רות, תהלים, איוב, משלי, קהלת, שיר השירים, איכה, דניאל, אסתר, עזרא-ונחמיה, דברי הימים (11 ספרים).

*** ** *

ספר יהושע

פרק א'

בשנת ב' אלפים תפ"ח לבריאת העולם, ביום ז' בניסן התחיל יהושע להיות נביא לה' ומנהיג העם. והוא הי' בן צ"ו שנה³, אחרי 30 ימי אבל על משה רבינו שנפטר בז' באדר, 30 ימים האלו היו ימי בכי ומספד, ומרוב צער נשכחו 3000 הלכות מישראל, והי' יהושע בוכה וצועק אבי אבי רבי רבי, אבי שגידלני בתורה ורבי שלמדני תורה, ולא יכול להתנחם. אמר הקב"ה וכי רק לך משה מת, גם לי הוא מת, שמיום שמת משה יש אבלות לפני, ועתה שעברו 30 ימי אבלות תתנחם, ותתכונן להנהיגם. **באו** כל ישראל אצל יהושע ובקשו ממנו שילמד אותם הלכות אלו שנשכחו מהם, ולא ידע, כי גם ממנו נשכחו ובקשו להרוג את יהושע⁴, התפלל יהושע לה' שילמדו, ענה לו הקב"ה תורה לא בשמים היא, ואיני יכול ללמדך. ומה שאתה טוען שישראל מבקשים להרגך על שאינך מלמדם, צא וטרדם במלחמה ויפסיקו להציק לך, ובסוף, הצדיק עתניאל בן קנז⁵ - שהי' מנהיגם של ישראל אחר הזקנים

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

שהנהיגו אחרי מות יהושע – החזיר הלכות אלו בפלפולו⁶. והזהיר ה' את יהושע שיהגה בתורה ביום ובלילה שלא ישכח יותר מדברי תורה ואז יצליח במעשיו וישכיל בכל אשר יפנה.

מיד עשה יהושע כדבר ה' וציוה את שוטרי ישראל להכריז שיכינו צידה לדרך. והכוונה לא רק למזון שזה עוד הי' להם עוד מהמן שירד ביום ז' אדר, שכן במיתת משה רבינו פסק המן לרדת יותר, אלא שנעשה נס והספיק להם המן עד יום ט"ז בניסן שנה זו (דהיינו 39 סעודות)⁷. ואלא הכוונה שבנ"י יכינו עצמם להיכנס לא"י בקדושה ובטהרה בעוד 3 ימים. וזירז גם את החיילים של שבט ראובן ושבט גד וחצי שבט מנשה שיעברו ראשונים להילחם נגד האומות שבארץ ישראל כאשר התנה עמם משה רבנו, ושלח אליהם שלוחים לומר להם זאת, כי בטחונו של יהושע הי' חזק בה' שלא צריכים הרבה חיילים, ורק הזכירם זאת כדי לקיים את התנאי שהתנה איתם משה רבנו שעל ידי זה יטלו את חלקם בעבר הירדן בארץ סיחון ועוג.

פרק ב'

בשקט ובסתר בלי ידיעת העם שלח יהושע שני מרגלים צדיקים, אחד היה כלב בן יפונה גיסו של משה רבינו – שכלב התחתן עם מרים אחותו של משה רבינו⁸ אע"פ שהיתה מבוגרת ממנו הרבה, כי אמר כלב, הרי הרוצה ליקח אשה יבדוק באחיה, וזו יש לה שני אחים צדיקים, כדי שאנשא לה ותלד לי בנים צדיקים, ואכן כך היה וילדה לו את חור הצדיק שמסר נפשו שלא לעשות את העגל, וגם שנכדו בצלאל – בנו של חור⁹ – בנה את המשכן.

השני היה פינחס בן אלעזר שהיה אביו אלעזר עכשיו הכהן גדול, ושלח דוקא את שני אלו – כי כלב היה במרגלים של דור המדבר ולא רק שלא דיבר לשון הרע אלא גם השתיק את העם וחיצק את לבם, ואת פינחס שלח בגלל שהוא קינא את קנאת ה' צבקות במעשה של זמרי שזה היה ג"כ בשטים (במקום שבני ישראל נמצאים עכשיו), ואז נתפרסמה צדקותו של פינחס.

את שני המרגלים האלו שלח משה רבינו לרגל את יעזר¹⁰ ועכשיו שלח אותם יהושע שיראו את מוצאי ומובאי העיר יריחו איך יוכלו לכובשם.

אומות העולם קראו את המכשפים הגדולים ביותר והם כישפו בטומאתם את כל הארצות שבארץ ישראל כדי שבני ישראל לא יוכלו לכובשם, ואלו הצדיקים בכח הקדושה

6 תמורה ט"ז: וילקוט שמעוני.

7 רש"י כאן. ומקורו במכילתא.

8 סוטה י"ב.

9 סנהדרין ס"ט :

10 כמוזכר בסוף פר' חקת, במדבר פרק כ"א פסוק ל"ב, וכיון שהיו צדיקים גמורים נלחמו אלו השנים לבד – בכח האמונת חכמים במשה רבינו – עם הגוים של יעזר ונצחום כמבואר ברש"י שם,

1 הקדמה ליהושע מעם לועז.

2 סדר זה הוא ע"פ הגמ' ב"ב י"ד:

3 לפי שיטה אחרת היה יהושע בן פ"ב שנה.

4 שהרי שנינו כל השוכח דבר ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו (אבות ג"ח)

5 אחיו של כלב בן יפונה, יהושע ט"ו, ועי"ע בסוטה י"א: שהיה אחיו החורג.

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

שלהם היו צריכים לדעת איך יכולים בני ישראל להוריד את הכשפים האלו¹¹.

יהושע אמר להם תכנסו לארץ ישראל עמוק ואח"כ תחזרו ליריחו מצד מערב שלא יחשבו שבאתם מבני ישראל, וכן תקחו עמכם כלי חרס ותמכרו וכך לא יחשדו בכם כלום, המרגלים חצו את הירדן הגדול והלכו כעצת יהושע, וכשנכנסו אח"כ לעיר יריחו הלכו לבית רחב הפונדקאית שהיו מתארחים אצלה כל מלכי כנען, ושם קיוו לשמוע מה מתכננים מלכי כנען לעשות ואם הם מפחדים מבני ישראל.

אך למרות שהם כ"כ נזהרו, בכל זאת כמעט תפסו אותם. ואיך? כי מלך יריחו שפחד שילחמו עמו בני", החזיק אצלו צוות של חוזים בכוכבים ובקשם שיגידו לו כל מה שקורה¹², ואכן ראו החוזים שבאו אנשים מבני" לחפור את הארץ, והם הבינו שהמילה לחפור היא לרגל. ומיד סיפרו זאת למלך, והחליט לשלוח שלוחים לבית של רחב כי שיער שכנראה הם שם כדי לרגל.

מיד הגיעו גדוד חיילים לרחב ואמרו לה הוציאי את האנשים שבאו לביתך הלילה, והיות ורחב היתה אשה חשובה דיברו אליה בדרך ארץ ואמרו לה שהיא תוציא ולא שהם יחפשו, הבינה רחב שאם תכחיש ודאי שלא יאמינו לה כנגד חוזי הכוכבים, לכן אמרה שאכן היו פה האנשים אך הם רק חפרו בור¹³ ואמרו שצריכים עפר לכלי חרס, וכנראה שזה הפירוש על מה שראו החוזים לחפור את הארץ באו שהכוונה שבאו לחפור עפר, ומיד לפנות יצאו מן העיר, לכן רידפו אחריהם מהר כי הם לא הרחיקו ללכת ובודאי תתפסו אותם. ואז היא התחילה לצעוק בקול: אוי ווי, מי היה מעלה בדעתו שהמרגלים האלו היו אצלי, חבל שלא הרגתים, ווי ווי, (הצגה ווי ווי) וכך צעקה בקול כדי שיאמינו לה.

החליטו השלוחים לנעול את שער העיר, ובנתיים ירדפו אחריהם אולי רחב צודקת שמרגלים יצאו, אך אם לא ימצאו אותם יחזרו ויחפשו אותם בביתה של רחב. ובנתיים הזדרזה רחב ואמרה להם להתחבאות בין ערימות של הפשתן שמסודרות לה על הגג, שכן לפשתן יש סגולה שהלובשו אין כל כישוף שולט בו לכן רצתה להטעות את האיציטגנינים והמכשפים ע"י שהיו מכוסים בפשתן.

האנשים הצדיקים כיון שהיו בטוחים בזכותם של ישראל רצו לישון בלי כל פחד, ולפני שישנו אמרה להם רחב: אני אומר לכם מה ששמעתי מכל מלכי כנען שכולם רועדים ומפחדים מכם מאוד כי שמענו את נס קריעת ים סוף, ואיך שניצחתם והרגתם את שני המלכים החזקים שהם סיחון ועוג, ובזה אתם עשיתם את שליחותכם, ותוכלו להודיע לבני"

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

שבדאי ינצחו. אך כדי להצילכם ואני נותנת את נפשי בכפי עבור זה, הנני רוצה לבקש מכם שתגיירו אותי ותצילו גם את משפחתי.

וכיון שראו הצדיקים ברוח הקודש שעתידיים לצאת מרחב 8 צדיקים גדולים שהיו כהנים ונביאים¹⁴, והם: ירמיהו הנביא, חלקיה, שריה, מעשיה, ברוך בן נריה, חנמאל, ושלום, ונריה, וי"א שגם חולדה הנביאה, לכן הסכימו לגיירה ואמרו לה שזה בתנאי שלא תגלי את סודך זה לאף אחד חוץ מבני ביתך, ואז אמרה להם שהיא מפחדת שהשלחים לא יחזרו לחפש אותם, לכן היא רוצה לשלחם, וכיון שהיא היתה גרה בקיר החומה, לכן פתחה את החלון והורידה אותם עם חוט אדום דק¹⁵, ונעשה נס שהחוט לא נקרע כי החוט נהיה חזק כמו חבל וכך ירדו בזה.

ואז נצנצה בה רוח הקודש ואמרה להם לכו והחביאו עצמכם בהרים עד שלושת ימים שאז ישובו השלוחים ויתייאשו מלחפש אתכם יותר, ואח"כ תצאו ותלכו לדרככם כי אין הקב"ה מניח את הצדיקים יותר משלושת ימים בצער. ואמרו לה האנשים היות ועדיין לא נכנסו בני" לארץ, מותר להם עדיין עכשיו לגייר גוים מהשבעה עמים, ולכן הם מגיירים אותה ואת משפחתה, ואת החוט הזה שנעשה בו הנס תקשרי בחלון וזה יהיה סימן שבבית הזה לא יגעו בו לרעה כשיכבשו את יריחו, ומי שיצא מהדלת של הבית החוצה דמו בראשו ואנחנו נקיים.

ואכן כך עשתה וקשרה את החוט בחלון. והם עשו כדבריה והלכו להרים והתחבאו שם 3 ימים, ואחר שלושה ימים חזרו ליהושע ואמרו לו שה' נתן את הארץ בידינו, וכי נמוגו כל יושבי הארץ מפנינו. ובסוף כשכבשו בני" את יריחו, החיו את רחב ומשפחתה, ורחב נישאה ליהושע בן נון¹⁶ וילדה לו בנות, ויצאו מהם הצדיקים המזכרים לעיל.

פרק ג'

עברו שלושת הימים ועם ישראל מתכוננים נפשית לכניסתם לא"י, שוטרי ישראל עברו במחנה והכריזו שעכשיו עם כניסת היהודים לא"י, משתנה סדר הליכתם. ובמקום שהארון ילך באמצע המחנה אחרי נסיעת 2 הדגלים, יסע הארון לפניהם והוא יראה להם את הדרך, ושבני" ישתדלו לא לחנות רחוק יותר מאלפיים אמה מהארון¹⁷, כדי שיוכלו בשבת לבוא ולהתפלל לידו.

יהושע מכריז שעכשיו יראו בני" נפלאות עצומות כמו בזמנו של משה רבינו כדי שיהיו בטוחים שהקב"ה עוזר להם, המתח גובר, יהושע מְצַוֶּה שהפעם "כהנים" ישאו את

14 מגילה י"ד:

15 מעם לועז עמוד מ"א. ולכן כתוב את תקות "חוט" השני.

16 מגילה י"ד ע"ב.

17 תנחומא.

11 מע"ל בשם י"א עמוד ל'.

12 ר"מ אלשיך.

13 מעם לועז עמוד ל"ד.

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

הארון ולא הלויים¹⁸, 4 כהנים צדיקים לוקחים את הארון ועומדים לפני העם, פתאום נהי' נס וכל ישראל מצליחים להצטופף בין שני בדי הארון בבחינת מועט המחזיק את המרובה¹⁹, ויהושע מודיע לכל העם את סדר העברת הירדן. הכהנים יתקדמו לעבר הירדן כשכל העם אחריהם, וכאשר יגעו רגלי הכהנים במים של הירדן ויתרטבו מהמים, יבקע הירדן לשנים, המים הבאים ימשיכו לזרום כמקודם, אך במקום שימשיכו לזרום הלאה כדרכם, יעלו לגובה, והמים שיעברו כבר את המקום שנבקע, ימשיכו לדרכם והירדן יתייבש משם ואילך, וכאשר כפות רגלי הכהנים יגיעו לחול שמתחת למי הירדן יתייבש החול כחרבה ולא יהי' רטוב כלל, ואז בני"י יעברו בתוך הירדן.

יהושע בחר 12 אנשים חשובים איש לכל שבט שיבואו ויראו מקרוב את הפרטים האלו והם יעידו כל אחד לשבט שלו, שאכן בנגיעת כפות רגלי הכהנים במים נבקעו המים וכנח רגליהם על קרקע הירדן נחרבו המים.

כל העם התכוננו וניתן האות, ואכן כך הי' כמו שיהושע אמר, ובני"י עברו בביטחון ביבשה יבישה כאשר בצדם המים ממשיכים לזרום ועולים כמו קיר כלפי מעלה, הקיר עם המים גבהו והגיעו לגובה של 300 מיל²⁰ וראוהו כל מלכי מזרח ומערב מרוב גבהו ובאותה שעה נתגלתה השכינה לכלל ישראל וראו אותו כמו בקריעת ים סוף, ואז השביעם יהושע בתוך הירדן שבתנאי הזה הם עוברים את הירדן, שיכבשו את העמים וישמידו את כולם ואם לאו ישטפו אותם המים של הירדן, והם קיבלו ע"ע.

וכתום בני"י לעבור את הירדן קרא יהושע לבני"י ואמר להם שיבחרו מתוכם 12 אנשים חשובים שהם יחזרו לתוך המקום של הירדן ויחפרו ליד רגלי הכהנים בתחתית הירדן, ויוציאו משם 12 אבנים גדולות וכל אחד מהם יקח אבן אחת, ואע"פ שאנשים צדיקים וחשובים היו ואין זה לפי כבודם לחפור, צוה אותם יהושע בדבר ה' שיעשו כן כי ניסים גדולים יקרה להם בדבר הזה, וכו בזה שיראו בני"י שהם חוזרים ונכנסים לתוך הירדן אחר שכולם עברו יאמינו להם שהם ראו את הניסים מקרוב והם בטוחים שציווי ה' לא יזיק להם והמים לא ישטפו אותם.

אבל בני"י לא ענו ליהושע מיד הננו ועשינו, אלא התבוננו תחילה בדברים, ואמרו הרי המצה כ"כ קשה לקיימה שיצטרכו לחפור ויתיראו אולי ישטפו אותם המים, וגם איך יתכן שאנשים חשובים יוכלו להטעין על כתפיהם אבנים כבדות כ"כ, וכשראה יהושע כך, מיד קרא ל-12

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

3 האנשים שציוה עליהם קודם לכן לעבור עם הכהנים ולראות את הניסים הגדולים, ואמר להם להרים את 12 האבנים מתוך הירדן, ואז נכנסו 12 האנשים בחזרה לתוך הירדן ונעשה להם נס ובלי עמל הצליחו לשלוף את האבנים הענקיות.

חז"ל מספרים על 3 תנאים²¹ שעברו וראו את האבנים ושיערו שכל אבן הי' משא של 40 סאה²², וכל אחד הצליח להטעין על כתיפו לבד משא זה, והלכו עם האבנים מרחק של 60 מיל – כמו שנספר בהמשך – בלי לנוח כלל. ואחרי שהם הוציאו את האבנים, נכנס יהושע עצמו לירדן והוציא גם הוא 12 אבנים גדולות וסידרם ליד רגלי הכהנים למען יהי' לזיכרון לכלל ישראל על הניסים הגדולים שקרו להם כאן.

אחר כך אמר יהושע לכהנים לחזור לאחוריהם, וכשיצאו מן הירדן מיד חזרו המים לזרום לתוך הירדן, ושוב הי' נס שהמים ירדו לאט וחזרו לזרום ולא יצאו מגבולם שהיו לפני כן, ונשאר הכהנים בצד מזרח של הירדן וכל ישראל בצד מערב של הירדן²³, ואז הארון התרומם באויר כשהוא סוחב תחתיו את 4 הכהנים ועף מעל הירדן ומעל כל ישראל עד שהגיעו לפני בני"י, ובני"י המשיכו ללכת אחרי הארון עד שהגיעו לשכם להר גריזים והר עיבל²⁴ שהיו אז פוריים ביותר ועצים יפים שובי לב פיארו אותם, ואף אחד מן האומות שארץ כנען לא העיז לצאת למלחמה נגד בני"י אחרי שראו את הנס הגדול של בקיעת הירדן ויכלו להיכנס עד אמצע א"י, חוץ מעם החוי²⁵ שהם שמו נפשם בכפם ורצו להלחם עם בני"י, אבל ה' שלח את הצרעה ועמדה בעבר הירדן וזרקה ארס בעיני הגוים והרגה אותם.

יהושע בנה מה-12 האבנים שהאנשים הצדיקים הביאו מזבח וזבחו עליו קרבנות, ושמו מאוד כלל כלל ישראל, ויהושע כתב על האבנים את כל התורה כולה ב-70 שפות, כדי שהגוים לא יוכלו לטעון שהם לא הבינו שיש תורה, ואח"כ סד את האבנים בסיד, כדי שכל ישראל יראו ויבינו שכל זה שכתב את התורה בשבעים שפות הוא רק כדי שלא יהי' לגוים טענות שהם לא קיבלו את התורה והם לא מבינים אותה, אבל בכל זאת לא בקלות ילמדו הגוים את התורה, כי אם הם רוצים ללמוד אותה הם חייבים לעמול ולקלף את הסיד, כדי לחפש ולמצוא את התורה כתוב בשפתם.

21 אמר רבי יהודה: אבא חלפתא, ורבי אליעזר בן מתאי, וחנינאי בן חכניאי עמשדו על אותן אבנים ושיערום וכו'. סוטה ל"ד.

22 שזה קרוב למשקל חצי טון.

23 סוטה ל"ה.

24 הם היו מרחק 60 מיל ואם זמן הליכת מיל הוא 18 דקות הרי היו צריכים ללכת 18 שעות ונעשה נס והגיעו לשם כהרף עין (מעם לועז) ועיי' עוד בפירוש בעלי התוספות דברים כ"ז ד"בשם הירושלמי בסוטה שלפי ר' יהודה הלכו באותו יום ק"כ מילין.

25 מעם לועז

18 תניא ר' יוסי אומר בשלשה מקומות נשאו הכהנים את הארון: כשעברו את הירדן, וכשביבחו חומת יריחו, וכשהחזירוהו פלישתים למקומו. סוטה ל"ג.

19 ב"ר פרשה ה'.

20 שזה יותר מ-300 ק"מ, לשם השוואה - העננים נמצאים עד גובה 12 מיל, סוטה ל"ד.

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

ובאותו יום עדיין עמדו 6 שבטים שהם שמעון לוי יהודה יששכר יוסף ובנימין על הר גריזים, ו-6 שבטים האחרים שהם ראובן דן נפתלי גד אשר וזבולון על הר עיבל, וזקני הלויים באמצע עם ארון הברית, סבבו את פניהם לכיוון הר גריזים ואמרו ברוך האיש אשר יקיים את התורה, וענו כל העם ואמרו אמן, ואח"כ הפכו את פניהם לצד הר עיבל ואמרו ארור האיש אשר לא יקיים את התורה וענו כל העם ואמרו אמן, וכן אמרו את כל ה-12 ארורים שנאמרו בחומש דברים, בהתחלה אמרו זאת בלשון ברכה ואח"כ בלשון קללה, ומאז המעמד בהר עיבל התיבשו נחליו ונשאר שומם וריק עד היום הזה.

בתום כל המעשים האלו חזרו ישראל ופירקו את האבני מזבח מהר עיבל ולקחום משם בחזרה ליד יריחו במקום שנקרא אח"כ נקרא שמו גלגל, והקימו מהאבנים שם מזבח וזרעו תבואה באותו יום כדי שיוכלו להביא את מנחת העומר מתבואה שגדלו בשדה של ישראל, ונעשה נס ובמשך 5 ימים גדלה התבואה והיתה ראויה למנחת העומר²⁶ ואח"כ לנו שם, כל הניסים הגדולים האלו היו בי' בחודש ניסן, וראו כולם שהשכינה שורה על ישראל, ויהושע²⁷ זכה אז לקירני הוד כמו שזכה בהם משה רבינו בשעה שהוריד את הלוחות השניות - ומחוזק קירון עור פניו לא היה יכול אדם להביט בפניו - כך לא יכלו לגשת ליהושע מפני קירון אור פניו עד שהיה נדמה להם שמשה חי וקיים, ואמרו חז"ל²⁸ פני משה היו כפני חמה (שאורה מעצמה) ופני יהושע כאור לבנה שהיא מקבלת אורה מהשמש כך קיבל יהושע אורו ממשה וקיבלו כולם הנהגתו בלב שלם.

כל העמים שמעו את הנס הגדול ולא קמה בהם עוד רוח ונמס לבבם כמים, ולמחרת ביום י"א בניסן ציוה ה' את יהושע לעשות חרבות צורים דהיינו חרבות חדים מאוד שבכך לא יהיו מכאוביהם קשים, ובזה למול שנית את כל כלל ישראל, וההסבר שאמר לו ה' שנית, בגלל שהוא מל את בני"ג גם במצרים כשהוא ה' בן נ"ה שנה, וגם ששם נצטוו על פריעת המילה שזה לא נצטוו אע"ה, וה' ציוה לו להכין הרבה חרבות צורים שהיות והי' צריך למול את כל בני"ג ביום אחד ואם תתקלקל אחת תהא אחרת מוכנה מיד תחתיה,

והציווי על המילה היתה בגלל כי כל אלו שהלכו במדבר כל הארבעים שנה לא יכלו למול את בניהם כי לא נשבה רוח צפונית שם, כי הרוח מפזרת את העננים והשמש שמרפאת יכולה להאיר, והיה סכנה גדולה למול, והטעם שלא נשבה רוח צפונית, כדי שלא יתפזרו הענני הכבוד, ועוד

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק 4

שהרי בטירת הדרך היו ובדרך מסוכן למול כיון שאין מתרפאת רק אחרי 3 ימים והקור והחום מזיקים לחולה, ואפי' שהיו מתעכבים לפעמים יותר, אבל היות והם נסעו עפ"י הענן אז הם לא יכלו לדעת כמה זמן יחנו וכמה זמן יסעו, ולכן בעת כניסתם לארץ היו צריכים למול את עצמם כי זה ה' ההבטחה לאברהם אבינו שאם ישמרו בני"ג ברית מילה יתנו להם את א"י וגם בגלל שהיו צריכים לקיים את מצות קרבן פסח וזה אסור למי שלא מל.

יהושע כינס את העם והוא בעצמו מל את "כל" ישראל ביום ההוא אפי' שכבר ה' זקן בן 96 שנה, ולא אמרו ישראל עכשיו שאנו נמצאים מול יריחו העיר הבצורה ביותר מכל העיירות בא"י ולשם כינסו את כל כוחות יושבי הכנעני ולפני המלחמה נחליש את עצמינו בברית מילה, והרי הגויים יבואו אליהם עתה כשאנחנו חולים ויהרגנו, אלא האמינו ישראל בה' ובמשה עבדו ומלו עצמם בלי שאלות, אסף יהושע את כל הערלות ועשה מהם גבעה גדולה ולכן קראו למקום ההוא גבעת הערלות, והי' יוצא מהם ריח לא נעים, אמר הקב"ה חביב עלי ריח זה כאילו הקריבו עצמם לפני, וכן עשה אברהם אע"ה כשמל את כל בני ביתו והגרים והי' הדם יוצא כנחל שוטף והבטיח לו הקב"ה שנחשב הריח לפניו כריח הקטורת, וכל פעם עולה ריח זה לפני הקב"ה לנחת רוח ומבטל מעל ישראל גזירות קשות, ואח"כ היו בני"ג מכסים את הערלות והדם בעפר.

ואחר שגמר יהושע למול את כל בני"ג אמר ה' היום גלותי (מל' הסירותי = רש"י, או מל' גלגל וסיבוב = מצודת ציון, או מל' העברתי = מצו"ד) את חרפת מצרים מעליכם, שאמרו להם המצרים שרואים עליכם בכוכבים שישפך דמם במדבר (כמו שאמר פרעה למשה כי רעה נגד פניכם, ומשה אמר לה' אחרי חטא העגל למה יאמרו מצרים לאמר ברעה הוציאתם), ועכשיו עדיין היו איתם מהערב רב שהיו אומרים להם זאת, וגלגלתי שאכן נשפך דמם לדבר מצוה של ברית מילה במקום הדם שראו המצרים בכוכבים. ולכן נקרא המקום גלגל מלשון גלותי את חרפת מצרים מעליכם.

ביום השלישי אחרי שעשו ברית מילה טבלו בני"ג במקוה טהרה והתעסקו בקרבן פסח, וכן קנו מתגרי הארץ תבואה ישנה כדי שיוכלו לאכול כזית מצה בליל הסדר, כי עם המן לא יכלו לקיים את מצות אכילת מצה, בגלל שמצות מצוה אפשר לעשות רק מדברים הבאים לידי חימוץ, והמן לא היה בא לידי חימוץ כלל כי היה מחזיק הרבה זמן, ולמחרת עדיין אכלו מהמן, שביום מיתת משה רבינו פסקה ירידת המן וזה היה ביום ז' אדר ונעשה נס והמן הספיק להם עד ט"ז בניסן, אך למחרת אחר הבאת העומר נגמר להם המן והוצרכו לאכול מהתבואה של הארץ, והיה להם בזה נס

26 ירושלמי מובא במע"ל עמוד פ"ה.
27 מע"ל ס"ח-ט"ו
28 ב"ב ע"ה.

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

גדול שכשנכנסו לא"י זרעו תבואה בי' ניסן (כדי שלא יהיה תבואה שגדלה בשדה של גוים) ועפ"י נס גדל מהר שקצרו זאת בט"ז ניסן והקריבו את העומר באותו יום, וי"א שבשעה שנכנסו לא"י מצאו התבואה שגדלה ב' שלישי, והשלישי האחרון גדל בידי ישראל ונקראה תבואה של ישראל, וזה גם נס גדול ששלישי גדל בזמן קצר כזה. ולמחרת ביום ט"ו בניסן עדיין אכלו מהמן, שאפי' שביום מיתת משה רבינו פסקה ירידת המן וזה הי' בז' באדר, בכ"ז נעשה נס והמן הספיק להם עד ט"ז בניסן, אך למחרת הבאת העומר נגמר להם המן והוצרכו לאכול מהתבואה של הארץ.

ואחר שקיימו מצות אלו התכוננו ישראל לכבוש את יריחו, ולכן הלכו הכהנים עם הארון לפני העם, וכיון שהיו טרודים במלחמה לא התאמצו ללמוד תורה, ו-3 דברים לא עשו באותו יום, 1) לא הקריבו את הקרבן תמיד של בין הערבים, כיון שהארון לא הי' במחנה. 2) נתרשלו בלימוד התורה, בגלל שהתעסקו במלחמה שבאותו לילה הקיפו את יריחו והיו חונים לפני אויביהם. 3) שכל ישראל לא יכלו לישון בביתם, כי אסור לישון בבית כשהארון לא נמצא במקומו, ובזה נתבטלו בני"מ מצות פריה ורביה.

פתאום ראה יהושע את המלאך מיכאל עומד לנגדו ופניו בוערים כלפידים וחרבו שלופה בידו, נבהל יהושע מאוד, ושאל אותו, האם אתה בא לעזור לנו או להילחם בנו, ענה לו, אני מלאך של ה' ואמנם באתי לעזור לכם, [ויהושע הבין שהוא מלאך, בגלל שראהו פתאום, וגם ידע שהוא אינו שד, כי גם השדים אינם מזכירים שם ה' סתם], אך יש לי טענות עצומות 1. למה ביטלתם אתמול את הקרבן תמיד של בין הערבים, 2. למה הוחלש אצלכם לימוד התורה, והרי התורה היא כחרב פיפיות להילחם עם השונאים שנאמר וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים, וכי יעלה על הדעת שבעת המלחמה אדם משליך כלי זינו. שאלו יהושע, על איזה עוון באת על ביטול התמיד או על ביטול התורה. ענה לו המלאך "עתה באתי" וזה על ביטול תורה שחמור יותר [וזה רמוז בתיבת עת"ה שר"ת על' תלמוד ת'ורה]. מיד קיבל יהושע ע"ע תוכחה ולמד תורה ביתר שאת, והבין מזה שאע"פ שביום הארון נמצא במלחמה, אבל בערב שלא נלחמים בו יש לשים את הארון חזרה במקומו, וכך יוכלו להקריב את הקרבן תמיד של בין הערבים.

ובגלל שביטל יהושע את ישראל מפריה ורביה נענש שיהיו לו רק בנות ולא בנים, וגם כוונת המלאך שיהושע לא יעשה לו כמו משה רבו שדחה אותו, כי עתה באתי, פי' כי כבר הגעתי אליך לכן אל תדחה אותי, חזר ואמר לו המלאך של נעליך מעל רגליך שהמקום הזה אשר אתה עומד עליו אדמת קדש היא שהשכינה שרויה כאן, מיד חלץ יהושע נעלו

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

5

והבטיחו המלאך לעזור לו במלחמתו וא"ל שהוא יכבוש את יריחו בדרך נס ולא בדרך הטבע. וכאן התקיים ברכת יעקב ליוסף המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים שהם יהושע משבט אפרים וגדעון משבט מנשה, ואכן המלאך נגלה לשניהם ליהושע כאן וגם לגדעון כמוזכר בנביא שופטים ובירך אותם.

פרקו'

עכשיו הגענו למלחמת יריחו בעצמה, ותחילה נתאר את העיר, יריחו היתה מבוצרת ב-7 חומות כשפתחה של חומה אחת לא מול פתחה של החומה השניה, וגם סגרו את שערי העיר עם מנעולים משני הצדדים מבפנים ומבחוץ כדי שלא יוכלו לצאת מן העיר להיכנע לפני בני"מ, וגם שלא יוכלו לצאת להילחם נגד בני"מ (מפני הסיבה שנכתוב להלן), ובנוסף לכך באו שם הרבה חיילים מכל 7 העמים שכן הבינו שהיא המפתח לארץ ישראל ואם היא תיכבש אח"כ יוכלו היהודים לכבוש את כל הארץ, וחומת יריחו עצמה היתה רחבה כגובהה, שאפילו תיפול על צידה תישאר העיר מבוצרת מעובי החומה.

בנוסף לכך אסף מלך יריחו את כל המכשפים הגדולים שיכשפו את יריחו שלא יוכלו בני ישראל להיכנס אליה, ומלקח מלחמות ישראל בעבר למדו שרי הצבא שלא לצאת בשום אופן מהחומה, שכן סיחון האדיר שהי' מלך חשבון נוצח במערכה – להבנתם – בגלל שיצא מעירו המבוצרת, לכן החליטו שבשום אופן הם לא יצאו מהחומה כך שבדרך הטבע לא יוכלו לכבושה, רק ע"י נס, ציוה ה' את יהושע איך יכבושה, ואיך יורידו את כל כוחות הכישוף שרובצים על העיר, וראשית דבר קשר ה' את השר של יריחו וזרקו לפני יהושע ונתנו תחת רגליו כדי שיהושע ידרוך על צווארו כדי שינצחם, ואח"כ ציוה שיקיפו בני"מ את העיר 7 פעמים עם הארון בסדר מסוים ואח"כ ישקעו החומות תחתיהם ויוכלו להיכנס.

כינס יהושע את העם וציוה על כל הלוחמים להיות ערוכים למלחמת יריחו. וזה יהיה הסדר במשך 6 ימים יקיפו כל יום כל הלוחמים עם הארון את העיר פעם אחת, וביום השביעי 7 פעמים ואז תיפול החומה ויכנסו ישראל ויהרגום. וכיון שהי' ציוה אותם את זה ביום ראשון בשבוע, בו ביום התחילו להקיף פעם ראשונה, כשבני גד וראובן הולכים לפני כולם כדי שאם יושבי יריחו יפרצו להלחם הם ילחמו בם. ואחריהם ילכו 7 כהנים שיחזיקו בפייהם שופרות ויתקעו כל הדרך הלך ותקוע, דהיינו שתקעו בהליכה ולא נעמדו במקומם בזמן התקיעה, וכך יעשו עד שישלימו את כל ההקפה, אחריהם ילכו 4 הכהנים החשובים שנשאו את הארון בעת שעברו ישראל את הירדן, ואחר הארון ילכו כל

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

ישראל היוצאים למלחמה ובאחרונה ילכו שבט דן, ואחר שכולם הסתדרו בסדר הזה הקיפו את כל העיר במעגל, ואז ניתן האות והקיפו כולם את העיר יריחו כשהשבע כהנים תוקעים כל הזמן בשופרות האילים, אך כל ישראל לא אמרו דבר ושתקו מפני כבוד השכינה, עד שהשלימו הקפה שלימה וחזרו כל העם איש לאהלו ואת הארון החזירו למקומו.

ביום השני השכימו מוקדם לקיים רצון ה' וחזרו על ההקפה, ואפילו שהדבר היה מסוכן מאד שכן יושבי העיר יכלו לזרוק עליהם מעל החומות אבנים גדולות ולהרגם, אך בני ישראל בטחו בה' ובנביאו יהושע שלא יאונה להם כל רע, וכך חזר הדבר על עצמו כל ששת הימים, וביום השביעי שהיה שבת השכימו כולם בעלות השחר [יותר מוקדם מכל יום] כי היו צריכים להקיף את העיר 7 פעמים, ולהלחם, ולשרוף את העיר, ואח"כ עוד לעשות סעודת שבת, וביום זה לקחו כל ישראל שופרות וצוום יהושע שבסוף ההקפה ה-7 יתקעו הכהנים תקיעה גדולה ואז יריעו כל ישראל תרועה גדולה בשופרותיהם, וזהו תרועה של שמחה על שזכו שה' נתן להם את העיר ולחם מלחמותם ולא תרועה על נצחונם, וברגע זה יהיה הנס שהחומה תשקע תחתיה ויכנסו כל אנשי המלחמה לעיר ויהרגו את כולם.

מיד הסתדרו בני ישראל במעגל כמו בימים הקודמים, והקיפו את העיר 7 פעמים כשהכהנים תוקעים כל הזמן בשופרותיהם, ואז תיקן יהושע את התפילה החשובה של "עלינו לשבח" שיש בה סודות עצומים ונפלאים, ורמז את שמו הושע בתחילת כל משפט בסדר הפוך משמו, ע'-עלינו, ש'-שלא עשנו כגויי הארצות, ו'-ואנחנו כורעים, ה'-הוא אלוקינו אין עוד, ואמרם בכל הקפה ישר והפוך, (ור' נחוניא בן הקנה תיקן שיאמרו בכל יום את התפילה "עלינו לשבח" אחר ג' התפלות שחרית מנחה וערבית), ובתום ההקפה השביעית - אמר להם יהושע - עוד מעט יתקעו הכהנים את התקיעה הגדולה ואתם תריעו בשופרותיכם, אך תקבלו על עצמכם וגם כ"א ישמור על חבירו ע"ז שתהרגו את כל אנשי העיר ובהמתם ולא תשאירו מאומה, ושלא יקחו כלום מן השלל, ורק את הכסף והזהב והנחושת והברזל תביאו למשכן ה', ואח"כ תשרפו את כל העיר שלא ישאר בה מאומה, כיון שהעיר מלאה בע"ז וכוחות הטומאה, דינה כעיר הנדחת שתשרף כולה, (וברש"י כאן בפסוק י"ז פי' שהעיר תהי' חרם בגלל שנכבשה בשבת וראוי להיות קודש שלל הנשלל בו), וזה כולל גם את המטלטלין, כדי שלא יבואו ליכשל בהם ולקחת מהם, חוץ מהכלי מתכות שישאירו למשכן כציווי ה'.

ואז ניתן האות ואחד מן הכהנים תקע תקיעה גדולה ואז הריעו כל העם תרועה גדולה פעמיים, אחת תרועה של

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

שמחה כציווי יהושע ופעם ב' כציווי ה'. ובאותו רגע שקעו 7 החומות באדמה (ונשאר חלק מהם בולט לזכר הנס) ונכנסו כל ישראל לקיים ציווי ה' יתברך להחרים ולהרוג הכל, מיד ציוה יהושע את 2 המרגלים שירצו מהר לביתה של רחב להציל אותה ואת משפחתה כמו שהם נשבעו לה. ואמנם החומה שקעה ולא נשאר הסימן בחלון, אך הם היו זריזים וזכרו את המקום, ולכן בהקיפם את החומה הסתכלו יפה בחלון ועכשיו מיהרו לשם ומצאו את הבית שלם חוץ מקיר החומה, אך במקום למצוא שם רק את רחב ומשפחתה הקרובה מצאו יותר מ-200 איש קרובים רחוקים שלה, ולא ידעו המרגלים מה לעשות, הוציאו את רחב ומשפחתה הקרובה והביאום למחנה ישראל, אך את שאר הקרובים הוציאו אל מחוץ למחנה ישראל וחיכו למוצא פיו של יהושע מה לעשות בהם.

וכיון שראה יהושע ברוח הקודש שרחב חזרה בתשובה בכל לבה ונפשה, וכל הנלוים עליה רוצים גם באמת ובתמים לחזור בתשובה, לכן אמר להשארם בחיים, אך בני" לא רצו להתחתן עמם כי מבני כנען המה, התפלל יהושע עליהם והחיה אותם לחיי עולם הבא והראה לישראל דוגמא שהוא בעצמו נשא את רחב לאשה, ואז הסכימו ישראל להתחתן עמהם, וגדולי הדור נישאו עם בני משפחתה ונתערבו עם בני" לכל דבר. ובנתיים הרגו בני" את כל אנשי העיר יריחו וגם את בהמתם ושרפו את שאר העיר, ואת הכסף ואת הזהב הביאו למשכן כציווי ה'.

אז השביע יהושע את כל ישראל שבכל הדורות לא יעיזו להקים את העיר יריחו ולבנות אותה, ולא רק את יריחו, אלא שגם אם לבנות עיר אחרת ולקרוא לה את שמה יריחו, וגם אם לבנות את העיר יריחו עצמה ולקרוא לה שם אחר גם זה בכלל האיסור, והטעם גם בגלל משום שמלחמתם היתה בשבת ואין ליהנות ממעשה שבת וגם מטעם שהיא כעיר הנידחת שנשארת חרבה לעולם, וכן כדי שיראו לדורות את שארית החומה ששקעה בארץ וידעו את נפלאות השי"ת עם ישראל, ומי שיעבור על האיסור ויבנה אותה, אז כשיקים את היסודות ימות בנו בכורו וכשיגמור לשים את הדלתות ימות בנו הצעיר. ואמנם בזמנו של אחאב ה' רשע ששמו חיאל בית האלי, והיה שר צבא בחילו של אחאב וגם היה קרובו, והיה עשיר ורב כוח, שבנה את יריחו ושינה את שמו קצת וגם ציוה לכולם שיקראו לעיר כך, כי חשב שאולי כך לא תחול עליו קללת יהושע, אבל זה לא הועיל לו ונתקיים בו קללת יהושע שמתו כל בניו רח"ל. ואחרי שגמרו את כל כיבוש יריחו, חזרו כל ישראל לאוהליהם וקיימו סעודות שבת כנדרש, ושמחו בישועת ה' ובנביאו.

פרק ז'

בנ"י הוציאו מטבעות (אולי כדי שיוכלו לחלל ע"ז מעשר שני, שצריך להיות כסף עם צורה) ע"ש יהושע, והי' ציור של שור בצד זה וציור של ראם בצד השני ע"ש הפסוק בברכת יעקב ליוסף "בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרני בהם עמים ינגח". וכך יצא שמעו של יהושע בכל העולם, כי המטבע שלו התפרסם כמטבע של הממלכות הגדולות.

בשבט יהודה היה איש ששמו עכן בן כרמי בן זבדי בן זרח בן יהודה, והוא מעל בחרם שעשה יהושע ולקח מן שלל העיר יריחו, וה' כעס מאוד על בנ"י ובגלל זה נסתלקה הנבואה מיהושע, והטעם שעכן מעל בחרם, כי הוא חשב היות שהוא ממשפחה חשובה ומיוחסת אמר אם יבוא יהושע להרגנו, בני משפחתי יצילו אותי מידו, כמו שאירע באמת אח"כ שרצו להצילו.

מעודדים ובהתרומומות רוח היו בנ"י מהניסים שה' עשה להם ביריחו, וחשבו ללכת לכבוש את העיר עי הסמוכה לה. ואמנם העיר היתה קטנה, אך יהושע חשש שאולי שלחו והביאו משאר אומות חיילים לעזרתם נגד בנ"י, ויהושע שלא ידע שסרה ממנו הנבואה, חשב שאין ה' אומר לו מה לעשות, כי ה' רוצה שנכבוש מכאן ואילך את ארץ ישראל בדרך הטבע, כי כבר נפלו על הגוים אימה ופחד ממלחמת וכיבוש יריחו. ולכן שלח מרגלים שיתובבו סביב לעיר עי לראות ולהתרשם האם אכן הביאו לעצמם תגבורת. אך האנשים בהיותם בטוחים בה' לא רק שהלכו סביב לעיר אלא גם נכנסו וריגלו בתוך העיר עי. וחזרו ואמרו ליהושע שאין צורך לשלוח הרבה אנשים לשם, שאז יאמרו האומות שבנ"י מתייראים מפניהם ולכן עלו כולם לכובשה, ומדוע לייגע את אנשי המלחמה כיון שאנשי העיר מועטים ודי אם ישלחו 2000 או 3000 אנשים והם יכו את העיר עי. ויהושע עשה כעצתם, ואף לא הלך הוא עצמו עמהם למלחמה, כי סמך עליהם שהם יכושם ויכבשום.

אך לא כאשר חשב כן היה, אלא אנשי העיר עי יצאו לקראתם ופחד גדול נפל על היהודים (בגלל חטאו של עכן), ולא יכלו לעמוד בפני אנשי העיר עי, ונסו לנפשם ורדפו אנשי העי אחריהם דרך השער עד המקום שנקרא שברים, ובגלל שהיו הרודפים במקום גבוה והנמלטים היו במדרון, לכן הצליחו והרגו את יאיר בן מנשה הצדיק שהיה שקול כנגד רוב הסנהדרין, ונמס לב העם ונהיה למים כי הבינו שה' הסיר השגחתו מהם, וחשבו שעכשיו יאמרו האומות שאפי' עיר קטנה הם אינם יכולים לכבוש, יתאחדו כולם וילחמו בבנ"י.

יהושע קרע את בגדיו בגלל הצער על הסרת השגחת ה', וגם על מותו של הצדיק הגדול יאיר בן מנשה, והלך עם זקני ישראל ליד מקום הארון ונפל על פניו והעלו עפר על

ראשם כדי להזכיר את זכותו של אברהם אבינו ע"ה שאמר ואנכי עפר ואפר, ויהושע התפלל לה' ואמר, רבש"ע מדוע עשית לנו את הדבר הזה וצויתנו לעבור את הירדן, האם כדי ליתן אותנו בידי האמורי להשמידנו, והלואי והיינו נמלכים להישאר לגור בצד המזרחי של הירדן בארץ סיחון ועוג שנכבשה כבר, בבקשה ה' מה אני אגיד עכשיו אחרי שבנ"י הפכו את עצמם עורף מפני אוביהם וברחו מהם, הרי עתה יאמרו סר ה' מעליהם, כי הרי נגד עיר קטנה כהעי לא יכלו לעמוד, ויתאספו עלינו והשמידנו, ומה תעשה לחילול שמך הגדול שיאמרו האויבים שהשם שהי' פעם גיבור שכאילו תשש כוחו והוא לא יכול לנצח אותנו כביכול, ואז יהיה חילול השם גדול, וגם הזכירו זכותו של אאע"ה, ואמרו רבש"ע, והרי אברהם בנה מזבח במקום הזה שלא ניפול בידי אויבינו, ע"כ עננו בזכותו של אאע"ה.

מיד קיבל ה' את תפלתו ושרתה עליו רוח הנבואה, ויאמר לו ה' שבאותה טענה שאמרת על חילול ה' כבר די שתתקבל תפלתך, אבל למה אתה נופל על פניך אתה גרמת למפלה זו, הרי אתה זוכר מה שאמרת למשה רבך וקח את יהושע וחזקה ואמצה כי הוא יעבור לפני העם והוא ינחיל אותם וגו', אם אתה עובר לפניהם הם מנצחים ואם לאו אינם מנצחים, [וה' רצה לרמז לו שאם הוא הי' הולך איתם הי' זכותו מגין עליהם אפי' כשיש בהם חטאו של עכן], וגם אתה גרמת לזה כי לא אמרת לך להקדיש את השלל של העיר. ומה שמתו במלחמה זו, דע לך חטאו ישראל, שזה נחשב כאילו כולם חטאו בגלל שהיו צריכים לשמור זה על זה, כמו שהשבעת אותם (בפ"ו פי"ח) ורק שָׁמְרוּ אותם מן החרם שישמרו זה על זה שלא יקחו מן החרם, וגם עברו בריתי שחטאו בנערה המאורסה, ולקחו מן החרם שצריכים לשרוף, וגם גנבו זהב שהיו צריכים להביא למשכן, וכחשו ולא הודו על החטא והפשע שעשו, מפני שלא גנבו כי לא היה להם מה לאכול, אלא גנבו סתם בגלל חמדת הממון, ושמו את הגניבה בכליהם וזהו חילול שבת בהוצאה והכנסה מרשות לרשות. לכן לא יוכלו לעמוד המלחמות עד שתשמידו את העוברים על החרם.

שאל יהושע מי עבר על החרם, ענה לו ה' וכי אני מלשין שאומר לך מי זה, קום והכן את כל העם למחר כדי שיתקדשו ויוציאו את הטומאה של החרם מקרבם, והעבר את הנשיאים לפני הארון והאורים והתומים, והנשיא שהחטא הוא בשבטו הוא ילכד, אח"כ תעשה גורל על המשפחות של השבט, למשל אם יש 30 משפחות יקח 30 פתקאות, 29 מהם ריקות ועל אחד מהם יכתוב חרם, (למעשה היו 5 משפחות, כי ליהודה הי' 5 בנים), והמשפחה שיצא בגורל תפרט כמה בתי אבות – משפחות קטנות יש בה, ויחזור

ויעשה גורל על הגברים של המשפחה ואז יצא מי שחטא. למחר קם יהושע השכם בבוקר ואמר לעם את דבר ה', והעביר את הנשיאים לפני החושן, וכאשר עבר נשיא שבט יהודה נדלקו האותיות של השבט ע"י האורים ותומים (כ"כ במעם לועז, אבל ברש"י כ' שכבתה אבנו של יהודה וכ"כ בפדר"א פל"ח), ונלכד הנשיא ולא יכול היה לזוז ממקומו בגלל קדושת הארון, ואח"כ עשה גורל על המשפחות של השבט, ואח"כ עשה גורל על הגברים עד שיצא עכן, ואע"פ שרק אדם אחד חטא, אבל כיון שעברו ישראל את הירדן קיבלו עליהם להיות ערבים זה על זה ולכן נענשו כולם. ובמדרש כתב, שבאמת אז נגזרה גזירה שכל ישראל ימותו חוץ מיאיר בן מנשה הצדיק וממנו יצאו שוב עם ישראל, וכיון כשאברהם אבינו בא לארץ ישראל נטה אהלו ליד העיר עי והתפלל על בניו, והפך ה' את הגזירה שימות רק יאיר בן מנשה שקול כנגד כל ישראל וינצלו שאר העם, ויאיר בן מנשה יקבל שכר עצום בשמים שעל ידו ניצלו כל כלל ישראל.

עכן הכחיש את הגורל וטען ליהושע האם בגורל אתה בא אלי להרגני, אם היו מפילים גורל עליך ועל אלעזר הכהן בודאי הגורל יוצא על אחד מכם, וכשם שזה אינו אמת כך אין הגורל עלי אמת, ועוד טען עכן הרי משה רבינו כתב בתורה עפ"י שנים עדים יקום דבר ולא עפ"י גורלות. וכיון שהיה חשוב במשפחתו היו מגינים עליו. אמר לו יהושע, אנא אל תטיל דופי בגורלות שעתידה ארץ ישראל להתחלק עפ"י הגורל, התוודה על מעשיך. ועכן לא רצה להודות, ונהיתה מלחמה גדולה בישראל וגבר שבטו של יהודה ונהרגו הרבה נפשות. וכשעכן ראה כן, החליט לחזור בתשובה ולהודות על האמת, והתוודה שאכן מצא אדרת של מלך שנער ושני חתיכות כסף של מאתים שקלים כסף, ולשון זהב אחד 50 זהב משקלו, וחמד אותם וטמן אותם באהלו, וכן התוודה על שאר העבירות שעשה שחילל את השבת בזה שלקח במלחמה את הדברים והכניסם לרשותו, וכן על זה שבא על נערה המאורסה, וגם התוודה שבזמנו של משה רבינו ה' גם חרם כזה גם במלחמת הכנעני מלך ערד, וגם במלחמת סיחון ועוג, וגם במלחמה על מדין והוא לקח גם אז מן החרם. ולכן גזרו על עכן עונש סקילה כדין המחלל את השבת וכדין הבא על נערה המאורסה.

שלח יהושע שלוחים שירוצו מהר להביא את הדברים האלו מאהלו של עכן כדי שלא יקדימו אותם שבט יהודה ויטלו אותם משם כדי להכחיש את הגורל, ולקחם יהושע וחיבת אותם בקרקע לפני ה' ואמר, רבש"ע על אלו יפלו צדיקים. ויהושע לקח את עכן עם הכסף והאדרת ולשון הזהב, ואת בניו ואת בנותיו ואת הבהמות שלו ואת אהלו וכל

רכושו, וגם את כל ישראל שיראו את העונש, והעלה אותם לגבעה גבוהה שהי' סמוך למחנה ישראל (שנקרא אח"כ עמק עכור ע"ש המאורע), ואמר לו כמה רע גרמת לנו שעכרת והחשכת את ליבותינו ועינינו וה' הסיר את השגחתו מאיתנו, לכן ה' יעכרך (ישחיר ויכה אותך) ביום הזה.

לפני שביצעו את גזר דינו, התוודה עכן בלב שלם, ותיקן תפילה שמתחיל ב"על כן נקוה לך ה' אלוקינו" וכו' (שזה המשך של תפילת עלינו לשבח, ונרמז שמו בהראשי תיבות של ע"ל כ'ן נ'קוה הם עכ"ן). ובזכות שבח זה שאמר, סלח לו ה' על עוונותיו וזכה להיכנס לעולם הבא. וכיון שראו חכמים את גדולת מעלת תפילה זו, התקינו שיאמרו ביחד עם תפילת עלינו לשבח 3 פעמים ביום. ואח"כ סקלוהו ואת בהמותיו, ושרפו את כל רכושו, (אך למשפחתו לא עשו דבר ורק הביאו אותם לשם שיראו את קלקולו ויזהרו בעצמם ולא יוסיפו למעול בחרם, אבל י"א שגם למשפחתו הענישו כי ידעו על שמעל בחרם ולא גילו), ואחרי שעשו בהם את המשפט הקימו עליו גל אבנים גדול עד היום הזה, שיהיה לסימן לכל הדורות שבעוון איש אחד לוקים כל ישראל, ושב אף ה' מעל בני ישראל, ומכאן ואילך הצליחו במעשיהם.

פרק ח'

אז אמר ה' ליהושע שיקח עמו את כל החיילים שיוצאים למלחמה ואתה תלך בראשונה עמם וקום עלה לכבוש את העיר עי כי בידך נתתי את מלך העי ואת עמו ואת ארצו, ותעשה לעי כמו שעשית ליריחו לשורפה ולהרוג את האנשים שבה, אבל את השלל תבזזו לכם, ואל תעשו שוב חרם על השלל יותר, רק שמלחמה זו תיראה יותר בדרך הטבע ובתחבולות, ולכן שים אורב אחורי העיר. קם יהושע לעלות לעיר עי (שהיתה על ההר), ובחר שלושים אלף אנשי מלחמה, ושלחם בלילה שהיו במארב מאחורי העיר בצד מערב, וציוה אותם שלא ירחיקו מן העיר שיהיו כולם מוכנים, שבזמן שיהושע והעם שאתו יצאו מול עיר שהיתה בפסגת ההר וכך ה' להם עדיפות גדולה, ויגרו את יושבי העיר לקראתם. ויודע אני שמלך העי הוא קוסם ומכשף ולא יצא למערכה יחד עם כולם אלא יעשה מהם 2 קבוצות, קודם קבוצה אחת מכל העם, ואם יראה שהם מצליחים לגרש את בני ישראל, יצא הוא אחריהם עם חיל המלך, לכן אנו נברח עד שיתפתה גם הוא לצאת ולרדוף אחרינו כי הם יחשבו שהם ינצחו אותנו כמו בפעם הראשונה, ואז נעשה לכם סימן, ואתם תקומו מהמארב ותכנסו לעיר ותשרפו את בתיה באש, [אע"פ שהעיר היתה יפה מאוד ומלאה כל טוב, וגם אל תחשבו שאם נשרוף את כל המקומות שנכבש איפה נגור, כי זה עפ"י הנבואה שאמר לי ה' לשרוף את העיר], ואז ימס

לבבם ונהפוך אנחנו את ערפנו ונלחם בהם עד שנשמידם. ויהושע גם הזהיר אותם שיהיו זריזים לשרוף את העיר ולא ימרו את פיו, ובירך אותם בפסוק "ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם".

הלכו השלושים אלף איש להתחבאות המערב העיר שהיתה בדיוק בין בית אל ובין העי, כי במקום הזה חנה גם אברהם ובנה שם מזבח והתפלל עבור בניו שה' יושיעם בעת צרתם. אך כיון שהיו מרוחקים וחששו שאולי לא ידעו מתי עליהם לצאת ממקומם. לכן שלח יהושע עוד 5000 אנשי חיל למארב שהם יהיו יותר קרובים שיוכלו לראות את מעשי ישראל, וגם שהם יתנו סימן לשלושים אלף איש להודיעם מתי יוכלו ליכנס לעיר. ולחמשה אלף איש ייעד יהושע תפקיד אחר, שאחרי שיצאו כל הקבוצות מהעיר עי להילחם, ויכנסו השלושים אלף איש ולא תהיה סכנה שיש עוד קבוצה בעיר שאמורה לצאת, כי השלושים אלף ילחמו עמהם – יצאו הם (ה-5000 איש) ממחבואם וירדפו אחרי אנשי העי כדי שהמלחמה תהיה להם מפנים ומאחור.

במשך הלילה ישב יהושע ולמד תורה, כי זכר שהמלאך שבא אליו לפני כיבוש יריחו אמר לו שהיה צריך ללמוד תורה בלילה כשלא נלחמים, לכן עשה כך יהושע עכשיו, וגם הלך לבדוק את אנשי המלחמה אם הם מוכנים וערוכים למלחמה כדבעי. ולמחרת קם יהושע מוקדם בבוקר ומנה את החיילים אחרי שהכריזו "מי האיש שנשא אשה או נטע כרם ולא חיללו וכו' (כמו שה' ציוה בתוה"ק בפר' שופטים), ועלה עם זקני ישראל מול העיר עי מצד צפון, והראו עצמם כתוהים ומפחדים. ואמנם מלך העי שלח את גדודו הראשון לקראת ישראל, ויהושע ובנ"י ברחו כביכול מפניהם וגירו אותם לרדוף אחריהם, ויהושע המשיך לברוח כדי שגם מלך העי בעצמו יצא עם קבוצתו, ואכן כאשר גם הוא יצא והתרחק מהעיר, הניח את שערי העיר פתוחות – שבמקרה חירום יוכלו לחזור ולהיכנס מיד, וגם שלא חששו שבנ"י ירדפו אחריהם בגלל שהם ניצחו אותם בפעם הראשונה.

אז אמר ה' ליהושע נטה ירך בכידון לסימן שיעלה האורב, וכך עשה, וכשראו זאת ה-5000 איש הודיעו מיד לשלושים אלף איש, והם קמו מהמארב ונכנסו לעיר והציתו אותה, וכשיהושע וישראל ראו שהעיר עולה באש, הפכו את פניהם להילחם נגד אנשי העי, ואז יצאו ה-5000 איש מהמארב השני ורדפו אחרי אנשי העי, ורצו אנשי העי לחזור לאחוריהם, אך כשראו שעשן העיר עולה רפו ידיהם, ופתאום המלחמה עליהם מפנים ומאחור, ואז היכו אותם בלי להשאיר להם שריד, גם השלושים אלף אנשי החיל שהיו

במארב הרגו את כל האנשים שהיו בעיר שהיו שם 12,000 אנשים ונשים, ובכל אותו הזמן החזיק יהושע את הכידון לכיוון העיר כדי שבנ"י ינצחו, כי חשש שאם יוריד את הכידון יחשבו זאת בנ"י לסימן רע כמו במלחמת עמלק שמשה היה צריך להחזיק את ידו למעלה. וזה היה נס גדול שנתן הקב"ה כח רב בידו להחזיק את הכידון כ"כ הרבה זמן עד שהרגו את כל אנשי העיר, ואת השלל בזזו בנ"י רק בגלל ציווי ה', כי בלי זה היו חוששים בגלל המעשה עם עכן. וכל הזמן שהיו ישראל עסוקים בביזת השלל הוסיף יהושע לשרוף את העיר עי, כי השלושים אלף איש ששלח יהושע לשרוף את העיר רק הציתו את העיר והוא גמר לשרוף את העיר, וגזר שלא תיבנה עוד, אבל לא גזר עליה בקללה כמו ביריחו, כי העיר עי היתה עומדת על ההר במקום שלא ראויה עוד לבנין.

בתום המערכה תפסו את מלך העי חי והביאו אותו אל יהושע, אבל יהושע לא הרגו מיד, כי רצה שיראה בעיניו את ההרס בעירו כנקמה על מה שעשה לבנ"י במלחמה הראשונה. אח"כ תלה אותו יהושע בעצמו על העץ כדי לנקום בו על הדם של הצדיק יאיר בן מנשה שהרגוהו, וכשהשמש שקעה הורידו את נבלתו מהעץ והשליכו אותו אל פתח שער העיר, והקימו עליו גל אבנים עד היום הזה כדי שיהיה לסימן לגבורת יהושע וזכרון לבנ"י לדורות על הנס שנעשה להם.

בפר' כי תבא ציוה משה רבע"ה את בנ"י שביום שיעברו את הירדן ליכנס לא"י, יקחו מן הירדן אבנים גדולות ויסיידו אותם בסיד, ועוד באותו יום יביאו אותם אל הר עיבל ויבנו מהם מזבח, והמזבח צריך להיות מאבנים שלמות שלא הניפו עליהם ברזל, ויקריבו עליו קרבנות, ואח"כ עוד באותו יום יכתבו עליהם את כל דברי התורה בשבעים לשון, וכן שיאמרו שם בהר גריזים ובהר עיבל את הברכות והקללות. ולעיל בפר' א כבר נתבאר שיהושע קיים את המצוה של הרמת האבנים מתוך הירדן, וזה היה נס גדול שמצאו אבנים שלמות חלקות שהיו כשרים לבנות מהם מזבח, ויהושע רצה לגמור את כל המצוה באותו יום, אך הוא חשב איך נספיק לקיים את כל זה ביום אחד, ועשה להם הקב"ה נס של קפיצת הדרך, שבאותו רגע שעברו את הירדן מצאו את עצמם בהר גריזים ובהר עיבל, אבל היות ואין מוקדם ומאוחר בתורה לכן לא נכתב זאת לעיל בשעה שנכנסו לא"י, ונכתב כאן בגלל שהפסוק מפרטת לנו את הדברים שאירעו להם לפי סדר המקומות שהגיעו אליהם אחרי היכנסם לא"י, ואחרי העיר עי נמצאים הר גריזים והר עיבל.

יהושע גמר לקיים את המצוה שבנה מהאבנים – שהביאו מהירדן – מזבח, והעלו עליו עולות ושלמים, ואח"כ פירקו את המזבח, וכתבו על האבנים את כל דברי התורה עם התגין והטעמים, ונחלקו בו חז"ל, "יא שכתב עליהם את

דברים הנעשים בפרהסיא, וכאן קיבלו ערבות על הדברים הנעשים גם בנסתר, כמו שרואים מלשון הקללות שהיו על הדברים הנסתרים.

ולפני שה' המעמד של הר גריזים והר עיבל, היו שני ההרים האלו שיום ביופי, שבשניהם צמחו עשבים ודשאים נאים והיו בשניהם מעיינות מים, והיו לצד מזרח במקום שבו זורח השמש שנותנת כח בצמחים, וגם האדמה שם היתה משובחת ביותר שהיתה ראויה לזרוע בה כל מיני צמחים יקרים, וגם היו שם אילנות הרבה, אבל לאחר שנאמרו שם הברכות והקללות נשתנה הר עיבל ונעשה צחיח ושומם, ואילו הר גריזים נעשה יפה יותר.

פרק ט'

אסיפה כללית של מלכי כנען התקיימה מיד אחר כיבוש העיר עי, שרי הצבא שלהם ניתחו את הנתונים, כדלהלן, עם ישראל אומר מפורשות שאינו מוכן להשלים עמנו כלל אפי' שנשלם לו מס, וכל רצונם בהריגתנו. מלחמת סיחון ועוג ויריחו אמנם היתה שלא כדרך הטבע, אך מנתוני מלחמת העי עולה כי הם נלחמים בתחבולות רגילות, וע"כ מה שנשאר לנו להחליט הוא להילחם עד טיפת דמינו האחרונה, ונחבל גם אנו תחבולות ואולי ננצחם, וסיכמו כולם ביחד להילחם עם בני' ולא להסכים לשלום.

בתוך המשא ומתן הגיעו זקני העיר גבעון והודיעו למלכם – שגם הוא היה באסיפת המלכים – שהם שלחו שלוחים לבנ". המלך שואל לפשר הדבר, ואמרו לו, שבספרי ההסטוריה של גבעון נאמר שבני ישראל הערימו על אחינו יושבי שכם שגם הם מעם החוי ואמרו להם למול את עצמם כאשר לקחו את דינה אחותם כדי שיחלשו, ובסוף הרגו את כל יושבי העיר שכם. הבה נשיב להם ערמה מול ערמה ונעמיד פנים כאילו אין אנחנו מיושבי הארץ ונכרות ברית עמם, וכך לא יוכלו להרגנו.

מלך העיר גבעון שקל את ההצעה במוחו, והחליט שהוא הרבה יותר הגיונית מאשר להילחם נגד עם עצום כזה שמלווה בניסים גלויים, ולכן הוא נפרד מאת אשר המלכים באומרו "אחים יקרים, מאחר שארצי נמצאת מרחק של 3 ימים מעם ישראל, וממרגלי ידעתי שפניהם מוסבות אלי, ע"כ אני נאלץ לעזוב אתכם, ואיני חושב גם על אפשרויות אחרות ממלחמה", סתם ולא פירש. ובעקבות דבריו פוצצה האסיפה וישבו איש לביתו.

הסיבה שאנשי גבעון החליטו לעשות בערמה, כי לפני שעברו בני' את הירדן שלח יהושע 3 אגרות לכל מלכי כנען, באגרת הראשונה כתב להם, שכל מי שרוצה לברוח מא"י יברח, ועם הגרגשי ברח מיד, כי ידע שבני ישראל מנצחים שלא כדרך הטבע ואין תקוה לנצחם, ולכן נתן לו ה'

כל משנה התורה שהיא ספר דברים, וי"א שכתב עליהם רק את העשרת הדברות שבמשנה תורה, וי"א שכתב עליהם את הברכות והקללות שבפרשת כי תבא, וי"א שכתב עליהם את הקיצור של כל המצוות, אבל רוב מחז"ל סוברים שכתב עליהם את כל התורה מתחילתה ועד סופה, וכ"ז בשבעים לשון, כדי שכל אומה תוכל לקרוא את התורה בלשון שלה, והיה בזה נס גדול, מפני שכל 12 האבנים היו בגודל אמה על אמה והיו שוות בגודלן באורכן וברוחבן ובמשקלן, ועכ"ז כתבו עליו את כל התורה בשבעים לשון, וגם סיידו את האבנים בסיד, ונחלקו בו חז"ל, י"א שקודם סיידו אותם בסיד, ואח"כ כתבו עליו את דברי התורה, וי"א שקודם כתבו עליו את דברי התורה ואח"כ סיידו אותם בסיד.

ובאותו יום עצמו קיימו גם את המצה של השמעת הברכות והקללות בהר גריזים ובהר עיבל, שחצי מהשבטים שהם: שמעון, לוי, ויהודה, יששכר, ויוסף, ובנימין, עמדו על הר גריזים, וחצי מהשבטים שהם, ראובן, גד, ואשר, זבולון, דן, ונפתלי, עמדו על הר עיבל, ובאמצע בין שני ההרים עמד הארון עם הארבע כהנים שנשאו אותו, ומסביב לארון עם הכהנים עמדו שאר הכהנים, וזקני הלויים עמדו מסביב לכהנים (רק זקני הלויים – כי שאר הלויים הרי עמדו על הר גריזים), וזהו הסדר שעמדו שם השבטים, הסנהדרין עמדו בסמוך לארון, ומאחוריהם עמדו הזקנים, ומאחוריהם עמדו השופטים, ומאחוריהם עמדו השוטרים, שהם ממונים לרדות את הסרבנים שאינם שומעים לדיני התורה, ומאחוריהם עמדו שאר העם, ומאחוריהם הגרים, ומאחוריהם העבדים שהם החוטבי עצים והשואבי מים. וכיון שהיה מעמד גדול שגם הארון היה שם, עמדו כולם על רגליהם, ואז שרתה השכינה על הלויים שעמדו למטה, והלויים הפכו את פניהם כלפי הר גריזים וקראו להם את כל הי"ב ברכות וקללות כמש"כ בפר' כי תבא. ובתחילה פתחו בברכה ואמרו ברוך האיש אשר לא יעשה פסל ומסכה וגו', ואח"כ הפכו את פניהם כלפי הר עיבל ואמרו בלשון קללה, ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה וגו', וכך אמרו את כל הי"ב ברכות וקללות שכתוב בתורה, ואחרי כל ברכה או קללה ענו כל העם ואמרו אמן.

ואחרי שהלויים גמרו לומר את הי"ב ברכות וקללות, קרא יהושע בפניהם עוד את כל הברכות והקללות שכתב משה רבע"ה בתורה הק', כי הלויים בעצמם הי' אסור להם להוסיף כלום על מה שנצטוו ממש רבע"ה לומר, לכן אמר זאת יהושע. והמעמד הזה הי' דומה למעמד הר סיני, מכיון שגם כאן כרתו ברית מחדש לשמור על התורה והמצוות וקיבלו ע"ע הדבר בשבועה וחרם, אבל כאן קיבלו ע"ע יותר ממעמד הר סיני, ששם קיבלו ע"ע ערבות זה על זה על

את שכרו שקיבל את ארץ אפריקה שהיא ארץ משובחת. ובאגרת השניה כתב להם, שכל מי שרוצה לבוא להשלים איתנו יבוא, כי הננו רוצים רק לבער את הע"ז מא"י, ואף אחד לא בא. אז שלח אגרת שלישית שכתב שם, כל מי שרוצה לעשות עמי מלחמה אני מוכן למלחמה. וכל האגרות האלו היו לפני שבנ"י נכנסו לא"י, כי אח"כ היה אסור להם להשלים יותר עם מלכי כנען, וה' ציוה להרוג את כולם ונאסרו בלא תחיה כל נשמה. לכן היו הגבעונים ם צריכים לעשות בערמה, כי יהושע ובנ"י לא היו משלימים איתם כלל עכשיו.

בנתיים טובי המוחות של גבעון נזעקו לתכנון המבצע על כל שלביו. בקפידה נבחרו זקני העם, אנשי שכל, לייצג את ארצם, אך נצטוו ללבוש בגדים בלים, ונעליים מטולאות שהיו טלאי ע"ג טלאי וגם שנתקלף הצבע שלהם מרוב יושן, העמיסו על חמוריהם שקים בלים שבהם שמו לחם יבש מעופש בחלקו והיו בו נקודות לבנים וירוקים ושחורים, וגם התפורר קצת לפירורין, נאדות יין מבוקעים וקשורים בחבלים בקרעיהם. מראיהם היו כאנשים שבאים מדרך רחוקה, צידו אותם במכתבי המלצה מהעם הכתובים בשפה רחוקה, שכן יהושע היה בקי בכל השבעים לשונות, [שהרי הוא בעצמו כתב את כל התורה בשבעים שפות על האבנים שהוציאו מהירדן], והזהירו את השלוחים ללכת רק בשמש כדי שפניהם יהיו שזופים כהוגן כאילו הם כבר הולכים הרבה זמן בדרך, וכשהם מגיעים לעם ישראל למעט בדיבור ככל הניתן, כדי שבנ"י לא ירגישו בשפה הזרה.

השלוחים יצאו לדרך מבוהלים ודחופים והגיעו למחנה ישראל שהיו בגלגל ויהושע והזקנים יצאו כנגדם, ומיד מסרו את אגרת השליחות ליהושע, ואמרו קצרות מארץ רחוקה באנו שכיון שאנו יגיעים מן הדרך מבקשים אנו שלא לעכב אותנו, וגם אנו מבקשים שתכרתו עמנו ברית מיד כדי שנוכל מיד לחזור ולענות תשובה לשולחנו, אבל הם הרגישו מיד שהנשיאים לא מאמינים להם, ואף ענו להם, אולי אתם מעם החוי היושב בקרבינו ואיך נכרות עמכם ברית, ואם הייתם באים כששלחנו את האגרות היינו משלימים איתכם, אבל עכשיו אסור לנו להשלים עמכם.

כשראו הגבעונים שיהושע בעצמו עדיין לא הגיב על דבריהם, [כי הבין שהם מדברים שקר, לכן חשב רגע מה לענות להם], אבל הם חשבו שאולי יתייצב יהושע לטובתם, ומה שלא ענה להם כלום, מפני ב' סיבות, א. שלא נימקנו את דברינו כהוגן. ב. שלא חילקנו ליהושע את הכבוד הראוי לו והשוונו אותו למפקדי הצבא כשדיברנו אל כולם ביחד. לכן התעלמו מדברי הנשיאים, וניגשו ליהושע ואמרו לו, ודאי אינכם מבינים אותנו, מדוע תכרתו עמנו ברית, התכווננו

11 שאנו נעלה לכם מס ונהיה העבדים שלכם, רק תכרתו עמנו ברית.

נפנה אליהם יהושע ושאל אותם, מי אתם דהיינו מאיזה אומה אתם, ומאין תבואו מא"י או מחו"ל, כי מחו"ל אפשר לקבל אפי' מהשבעה עממים. ענו לו הגבעונים, אנו באים מארץ רחוקה מאוד שבודאי לא שמעתם עליה, ולכן אין טעם שנאמר לכם את שם העיר והמקום ומה המרחק ממנה, אך ביאתנו היא היות ושמענו את מה שעשה אלוקים במלחמת סיחון ועוג, וכן את הניסים הגדולים ביציאת מצרים, [והם לא אמרו ששמעו את הניסים שנעשו להם בירדן, והניסים שנעשו להם ביריחו ובעיר עי, כדי להראות שבאו ממקום רחוק ולא שמעו את הניסים שאירעו להם לאחרונה], ואנו עם דורשי אמת, ומיד אמרו לנו זקנינו קחו לכם צידה לדרך, ולכו לקראתם ותאמרו להם עבדכם אנחנו ורוצים אנו ללמוד את דתכם, לכן אנו מבקשים בשם העם – והנה האגרות שציידונו בהם – אנא כרתו עמנו ברית.

משראו שעדיין לא הצליחו לשכנעו, המשיכו ואמרו ליהושע, זה לחמינו חם היה כשיצאנו מהבית ועתה ניקודים, [ואמרו מהבית, כי הלחם שנקנה בשוק מתייבש מהר, לכן לקחנו לחם שאפו בבית והכנסנו בו הרבה תבלינים שיחזקו מעמד הרבה זמן, אבל בכל זאת התייבש והיה ניקודים], וכן נאדות יין, בגדינו ונעלינו היו חדשים כשיצאנו לדרך, וכי יעלה על דעתכם ששלוחי עם יבואו בתלבושת דלה כ"כ, וכי כך מיציגים עם. לקחו האנשים את הלחמים ובדקו ואכן נראה ניקודים, ומזה השתכנעו באמיתת דבריהם, וגם אכלו מצידם כדי לקיים איתם ברית ואהבה.

אז כרת עמם יהושע ברית, רק להחיותם ולא על שום דבר אחר כרצונם, אך הוא לא היה מוכן להישבע להם כיון שלא נתן אימון בדבריהם. והטעם שכרת עמם ברית, א. שראה שהנשיאים והמפקדים של הצבא השתכנעו מדבריהם ורוצים להשלים עמהם. ב. ששמע מהם דברים שנאמרו מתוך הכנעה והכרה בה' ובניסים שעשה לישראל. ג. שחשב שאם יקבלם יתגירו בלב שלם ובתשובה אמיתית. ד. שיהיה קידוש ה' שמקצוי ארץ באו אומות להשלים עם ישראל ולכרות עמהם ברית, ואע"פ שחשש שאולי הם מהשבעה עמים, מצא צד היתר שהרוב אינם מז' האומות. השלוחים לא התייאשו ועם מכתב הברית מיהושע פנו לנשיאי ישראל והצליחו לשכנע אותם להישבע להם, ואכן הנשיאים נשבעו להם.

באותו יום נסעו בנ"י לכיוון העיר גבעון, ובתוך 3 ימים הגיעו לשם, ואז גילו לתדהמתם שנשבעו לגבעונים שהם מז' האומות וגרים במיטב ארץ ישראל, ושהגבעונים רימו אותם. נשברו היהודים מזה, כי ביריחו והעי ששרפום לא יכלו לגור

לאכול ולשתות וגם נתן לו את החרב של גלית הפלשתי שדוד המלך הרג אותו, ולכן הרג שאול המלך את כל העיר נוב ובתוכם גם את הגבעונים שהיו משרתים במשכן, והגבעונים כעסו מאוד על שאול המלך, ולכן הגיע הרעב עכשיו אפי' שכבר היה הרבה שנים אחרי מות שאול, ודוד המלך ניסה לפייס את הגבעונים בכסף וזהב ולא נתפייסו, ורק רצו להרוג 7 אנשים מצאצאי שאול המלך, ואז אחרי שהגבעונים הרגו אותם נפסק הרעב, ולכן כשראה דוד המע"ה שאפי' שעבדו כ"כ הרבה שנים בבית ה' נשאר מושחתים במידותיהם, גזר שלא יתחתנו עמהם לעולם וישארו חוטבי עצים ושואבי מים לדורי דורות עד ביאת המשיח בב"א.

פרק י'

פני ישראל היו מיועדות עכשיו לכיוון ירושלים שמלך בה אדוני צדק, וכששמע מה שיהושע עשה לעיר יריחו שהחרים את כל יושביה ונכסיה ושרף אותה כי לא רצה ליהנות ממעשה ניסים שנכבשה שלא כדרך הטבע, וכן עשה לעיר עי אע"פ שנכבשה כדרך הטבע, הבין שעכשיו יעשו כך גם לעירו ירושלים. ועכשיו שגם שמע שיושבי גבעון גם השלימו עם יהושע וקיבלו על עצמם את דת ישראל, כעס מאוד וכינס לאסיפה עוד 4 מלכים שהם: 1. הוהם מלך חברון, 2. פרהם מלך ירמות, 3. יפיע מלך לכיש, 4. דביר מלך עגלון. וכה אמר להם: עכשיו אנחנו בסכנה גדולה מאוד, שכן לפני שגבעון השלימו עם בני", לא היה להם לישראל מקום לגור שהרי את יריחו ועי שרפו והיו חונים באוהליהם על פני השדה, והיה ניתן לתכנן התקפה ולנצחם. אבל עכשיו שגבעון השלימו עם בני" בודאי יכנסו בני" לגור שם, ועיר זו גדולה וחזקה ומגדלת אנשים גיבורים, ואם לא נצא עכשיו להילחם עמם על שהמירו את דתם, הרי ארצם תשמש בסיס לכל מלחמות ישראל ויהיה קשה אח"כ להילחם נגד היהודים.

לכן – המשיך לומר אדוני צדק למלכים שכינס – עצתי לטובת כולנו להילחם עם הגבעונים עכשיו לפני שבנ"י התנחלו בארצם, ואז יקל על כולנו אח"כ להילחם עם ישראל. וגם מפני שאנשי גבעון מרדו במלכם כשהמלכים התאספו יחד לטכס עצה נגד יהושע (כנ"ל בהתחלת פרק ט'), אז החליטו הגבעונים לשלוח שלוחים להשלים עם יהושע, ואז נתבטלה האסיפה של המלכים, כי המלך של גבעון נפרד מהם בע"כ אפי' שלא רצה, ולכן – אמר אדוני צדק – נצא להילחם עם אנשי גבעון וכך לא ילמדו מהם במקומות אחרים לעשות כמותם.

כל המלכים הסכימו לעצתו ותכננו מלחמה עצומה נגד אנשי גבעון, אספו את כל חיילותיהם והתכוננו למערכה.

בהם, וקיוו עכשיו שלכה"פ יגורו בגבעון, אך הם נכזבו מאוד מערמת הגבעונים. התלוננו העם על הנשיאים, וטענו שהיות והוטעו ע"י הגבעונים, לכן השבועה אינה חלה עליהם, ולכן הם רוצים להילחם עם הגבעונים. אך הנשיאים ענו לבנ"י, שאמנם אילו היו רק מבטיחים לגבעונים לא היתה שום בעיה כי זו היתה בטעות, אך אחר שנשבעו להם בשם ה', יהיה בזה חילול ה' גדול ולכן אנו צריכים להשאיר אותם בחיים, אך נעשה מהם חוטבי עצים ושואבי מים לכל עם ישראל, והנשיאים אמרו זאת כדי לפייס את העם שלא יהרגו את הגבעונים, אבל הם לא נתפייסו ואמרו שהם מפחדים שברבות הימים ילמדו מהגבעונים מעשה הע"ז, ובסוף החליטו שיהושע יחליט בעצמו מה יעלה בגורלם.

כששמע יהושע את טענת ישראל נזכר שגם אצל

משה רבו קרה סיפור דומה שכנענים באו בערמה ועשאו חוטבי עצים ושואבי מים למשכן, לכן אמר להם יהושע גם אני אעשה כמשה רבי', ואגזור עליהם שיהיו חוטבי עצים ושואבי מים למשכן ולביהמ"ק, ובזכות שיעבדו לבית ה' ישתנה קצת טבע הרע שבהם ולא יחטיאו אתכם ויכנס בהם הרהור תשובה לידבק בתורה בלב שלם. אז קרא יהושע לגבעונים ושאל אותם, מדוע רימיתם אותנו. ענו הגבעונים ליהושע שהם מקבלים על עצמם את הדין, והצטדקו שעשו את זה מפחד, ובאמת הם רוצים לקבל עליהם לקיים את תורת ישראל. ואמנם כאשר שלח יהושע את ה-3 אגרות [כמובא לעיל בהתחלת הפרק], ובאגרת השניה לא באו כי חשבו שלא יצליח בידם לכבוש את א"י, ולכן עכשיו הם מבקשים שיתנהגו איתם לפנים משורת הדין ויהיה נחשב כאילו נכנעו אז. ואכן יהושע הצילם ולא הרגו אותם, וגזר שלא יתחתנו איתם והיו עבדים למשכן וגם כל זמן שביהמ"ק יהיה קיים, וגם יהיו עבדים לבנ"י, וכך נתפייסו בני" שלא להורגם.

ואמרו חז"ל שמה שמשה רבינו גזר על הכנענים

שהיו חוטבי עצים ושואבי מים היה רק על אותו הדור, אבל בדורו של יהושע יהיו בני חורין ויוכלו להתחתן עם בני" כשאר גרים, אבל עכשיו אחרי המעשה עם הגבעונים בא יהושע וגזר גם על הגבעונים וגם על הכנענים שמשה רבינו קיבל שיהיו חוטבי עצים ושואבי מים כל זמן שביהמ"ק קיים, כדי שיהיו ניכרים ולא יתחתנו בהם, והניח הדבר עד זמנו של דוד המלך שגזר כראות עיניו, שאם יעשו הישר והטוב יבטל מעליהם את הגזירה ויתירם לבוא בקהל, ואם לאו יחדש עליהם את הגזירה.

אבל בימי דוד המלך היה רעב ג' שנים ודוד המלך

שאל את ה' על מה זאת, וענה לו ה', בגלל שכשאתה ברכת משאול המלך ובאת לנוב עיר הכהנים ושם נתן לו אחימלך

וה' נתן בלבם להתכנס למקום אחד שעי"כ יעברו כמה ימים עד שיתאספו כולם ביחד ובנתיים יודע לאנשי גבעון ואז יבקשו מיהושע שיעזור להם. וכן היה שבני גבעון ששמעו מזה ופחדו מתוצאות המלחמה, הריצו שלוחים ליהושע שהיה חונה עכשיו בגלגל עם כל ישראל שיבוא לעזרתם. וכך אמרו לו, אפילו אם אתה כועס עלינו שבאנו אליך בערמה, מ"מ אל תנח ירך מלעזרנו, שכן כולם יודעים שאנו עבדיך ובגלל זה הם באים להילחם איתנו והרי זה כאילו הם באים להילחם איתך, שבגלל שאנו נכנענו אליך וקיבלנו ע"ע את דת ישראל לכן הם באים להרוג אותנו.

השלוחים הגיעו ליהושע כבר בלילה הראשון [אפי' שהדרך אורכת 3 ימים מגבעון לגלגל] וסיפרו לו את כל הנעשה, ויהושע התגבר כארי ועלה עם כל אנשי המלחמה שהיו צדיקים גמורים שבזכותם ינצחו במלחמה וגם לקח את כל החיילים שהיו מלומדי מלחמה שיבואו לעזרת אנשי גבעון. אבל לבו עדיין היה נוקפו, א. שמא חטאו ישראל בזה שקיבלו את אנשי גבעון בלי לשאול באורים ותומים. ב. אולי ה' סיבב את המלחמה בכדי להעניש את אנשי גבעון על ערמתם. ג. שחש שבגלל שקילל את אנשי גבעון אולי לא יצליחו במלחמה בגלל זה. אך ה' גלה אליו ואמר לו, עלה ותלחם איתם ולא תפחד מהם כי נתתי בידך ואיש לא יעמוד בפניך, ולא ימות מבני ישראל אפי' אחד, כי סוף סוף בזה שבאו הגבעונים וביקשו שלום, ה' בזה קידוש ה' גדול, ובגלל זה הם ראויים לינצל, ואני יודע שכל העמים שהתאספו מתכוונים להילחם נגדך ולא נגד הגבעונים, לכן אמסור אותם דוקא בידך ולא בידי הגבעונים.

עלה יהושע במשך כל הלילה במהירות והלך דרך 3 ימים בלילה אחת והתנפל על המלכים בפתאומיות, וה' נתן בהם מהומה גדולה והטיל פחד בלבבם עד שלא היה כח באף אחד מהם להרים את ידו נגד אחד מישראל, וברחו מההר ואפי' שישראל היו בעמק והיה קשה לכבוש אותם, עשה ה' שינצחו אותם, וישראל הרגו בהם עם רב, אך ה' רצה שישמידו את כל המלכים האלו במלחמה אחת, לכן השליך ה' עליהם אבני ברד גדולים – וזה היו חלק ממכת ברד שנשאר תלויים באויר – והרגו בהם יותר ממה שישראל הרגו בהם, (וחלק נשאר מהברד למלחמת גוג ומגוג שיהיה לפני ביאת משיח צדקנו בב"א).

היום האיר והיה יום ששי והשבת התקרבה, ובנ"י היו בצער כי לא רצו לחלל את השבת, אך חבל להפסיק את המלחמה ולא להרוג את כל הגויים הנשארים, ובנוסף לכך המלכים היו בקיאים בכח המזלות וראו שכוחם רב עכשיו, לכן החליט יהושע להעמיד את השמש בשמים למשך 48 שעות (לדעה אחד) כדי שיסיקו ישראל לסיים את

13 המלחמה, ובזה יריח גם שישתבשו כל סדר המזלות וגם שבנ"י לא יחללו את השבת. אך השמש התנגדה ולא רצתה לעמוד, – וכך מספר המדרש – שהשמש טען "אני מצווה מה' להאיר כהרגלי ולהסתובב במסלולי ואיך אתה יכול לומר לי לעמוד". ענה יהושע ואמר, כיון שהאדם הוא בחיר הבריאה, ואם הוא הולך בדרכי ה' וכרצונו, הרי הוא מושל על הכל, וא"כ את חייבת לשמוע בקולי. ענתה השמש ואמרה, הרי אני גדולה ממך שנוצרת ביום ד' ואתה ביום ו', כלום יש קטן שְמַצָּה על הגדול. ענה יהושע, והרי ה' הראה בנבואה לזקני יוסף שהשמש משתחוה לו, וא"כ את העבד ואני האדון, וכי יש עבד שאינו שומע בקול אדונו. ענתה השמש ואמרה, הרי כל זמן שאני הולך אני מזמר לה' שנאמר ממזרח שמש עד מבואו מהולל שם ה', ואיך תעשה שאפסיק לשבח לה'. ענה יהושע ואמר, אני אומר שירה במקומך.

אז פתח יהושע את ספר משנה תורה (חומש דברים) ואמר, רבש"ע כיון שאיני מתרשל בלימוד התורה יומם ולילה ואני מקיים בזה את רצונך, לכן גוזרני בזכות התורה שהשמש תעמוד בגבעון במקומה 48 שעות כנגד 48 קניני התורה שעמלתי בהם לקנות תורה מרבי, וכדי שלא ישתבש מעשה בראשית וחשבונות עיבור החודשים והשנים אז גם הירח תעמוד בעמק אֵילון. הושיט יהושע את ידו מול השמש והירח והזכיר את שם המפורש של ה', ואכן עמדו במקומם עד שגמרו ישראל להילחם. המלחמה היתה קשה מאוד שהיו חיל רב, וכן שרי הצבא היו מוכשרים ביותר, וכשראו שיהושע מנצחם במערכה, הזדרזו ושלחו פלוגה מובחרת עם המלכים לעבר מחנה ישראל כדי להפתיעם ולהילחם שם עם הנשים והזקנים והילדים ושאר האנשים שלא הלכו למלחמה ורצו לכלות אותם בעוד שיהושע נלחם כאן, אך ה' גילה ליהושע את מזימתם והזדרז לחזור עם החיילים שלו למחנה ישראל כדי להציל אותם.

כשראו המלכים שיהושע חזר במהירות וערוך לקרב, ברחו והתחבאו ביחד במערה בעיר מקדה, והיתה זו מערה נסתרת ביותר, אך ה' גילה ליהושע את מקומם. וציוה יהושע שיקחו אבנים גדולות ויסתמו את פתח המערה כדי שלא יברחו ויפקידו עליה כמה אנשים לשומרה, ושאר החיילים ימשיכו להילחם ולרדוף אחרי האויבים עד ששיגו אותם ויהרגו את החיילים שלהם שהולכים בסוף ותתחילו להרוג בהם, ותקפידו שתמיד יהיה זנבם כלפיכם שלא יחזרו וילחמו בכם פנים אל פנים, וגם לרדוף אחריהם מהר שלא יספיקו ליכנס לעריהם ולהתבצר שם שאז יהיה יותר קשה ללכדם, וכך עשו כדברי יהושע עד שהרגו את כל החיילים של המלכים האלו, והנשארים ברחו לערי המבצר.

וכל העם חזרו אל יהושע שהיה במחנה סמוך למקדה בשלום, ואף אחד לא היה חסר, ואפילו לא נחבל שום איש מישראל. ואז ציוה יהושע שיתחוו את פי המערה ושלא יפחדו שהמלכים יעמדו מולם עם כלי זין, ויביאו לפניו את 5 המלכים, ונעשה נס ומצאו את כל ה-5 מלכים בחיים, שדרך כלל גיבורים שנתפסים חיים במלחמה מאבדים עצמם בכדי שלא יסבלו מיתה קשה, וציוה יהושע ששרי הצבא ישימו את רגליהם על צווארי המלכים בגלל שהם ראויים לעונש על שבאו להילחם ופגעו בכבוד ה', שהרי הגבעונים באו לעשות שלום ולידבק בישראל וגם בגלל שיקויים בהם הפסוק ואתה על במותימו תדרוך, שהבטיח ה' לישראל שימסור בידיהם את מלכי האומות בעודם בחיים, וכיון ששרי הצבא מסרו את 5 המלכים ליד יהושע שהוא יהרגם, לכן חלק להם כבוד שיקויים על ידיהם נבואת משה רבע"ה הנ"ל, וכך עשו שרי הצבא. ואח"כ הרגם יהושע ותלו אותם על 5 עצים להראות שלא הועילה להם אחדותם וסופם שנתלו כל אחד לחוד, וכך נשאר תלויים עד הערב ולעת שקיעת החמה ציוה יהושע והורידם מן העצים, וזרקום למערה שהתחבאו בה, בגלל שכל הנתלים נקברים ואפי' מן הגוים בכדי שלא יטמאו את הארץ, ושמו על פי המערה אבנים גדולות לאות עולם על הניסים והנפלאות שנעשו להם במערה זו.

ובעת שאנשי החיל המשיכו לרדוף אחר שארית חיל ה-5 מלכים כבש יהושע והעם אשר איתו את עיר מקדה, שהיו שם גם הרבה אנשים שבאו ממקומם וגם הרבה שברחו מהמלחמה, והרג את כולם, וגם המלך של מקדה נהרג, וכשמצאו את מלכם מת תלוהו. וזה היה פלא שאנשי מקדה נשארו במקומם ולא ברחו אחרי ששמעו את כל הניסים ונפלאות שנעשו לישראל. משם עבר יהושע לעיר לבנה וגם שם הרג אותם ולא השאיר בה כל נשמה, וכ"ז הי' באותו יום שהשמש נעצרה בו.

עתה עמדה בפני יהושע את המשימה לכבוש את עיר ה-5 מלכים ושארית החיל הנמצא בה, לכן חנה בעיר לכיש שהיתה מבוצרת מאוד, ושם שקעה השמש ובנ"י חיכו עד עבור השבת, וביום ראשון נלחמו וכבשו את העיר לכיש, ובעודם נלחמים עם לכיש עלה הוֹרֵם מלך גזר לעזור ללכיש כי אמרו שהם חייבים לעזור להם כי אין להם מלך ולא מנהיג, אך יהושע הרגו עם עמו ולא השאיר לו שריד. משם המשיך יהושע באותו יום לעיר עגלון, וגם שם הרג את כולם. ומשם המשיך ועלה לחברון. אך אנשי חברון הצליחו בימים אלו להתארגן ולהמליך עליהם מלך אחר וללכד את כל האנשים המסוגלים להילחם ואעפ"כ כבשוה והרגו אותם ואת המלך שלהם בחרב (עי' לקמן בפ"ד שכלב בן יפונה כבש

14 **בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק**
 אותה), ואח"כ כבש עתניאל בן קנז שהיה אחיו של כלב את דביר (עיין באריכות לקמן בפ"ד) והרגו אל כל העיר ואת המלך שלה, ואח"כ עשו כך גם לעיר לבנה כמו לערים הקודמים. וכך המשיך יהושע בכיבושיו בפעם אחת בלא לנוח כדרך שאר המלכים, כי ה' נלחם להם ולא התעייפו בכלל, ולכן לא ארכו ימי המלחמה כי כבשו כל עיר בניקל, וגם שאף אחד מן החיילים לא חזר לביתו לפני שנגמר המלחמה. ובתום הקרבות חזר יהושע עם כל ישראל בשלום אל המחנה לגלגל.

פרק י"א

עד עכשיו כבשו ישראל בכל הקרבות 15 מלכים וארצותיהם, וכשחזרו עכשיו לגלגל אסף יבין מלך חצור את יובב מלך מדון ומלך שומרון ומלך אכשף, וכן את כל שאר המלכים שהיו באר"י ודנו במצב שנוצר בארץ. אמר להם יבין אם נלחם כל אחד לבדו אין לנו תקומה כלל נגדם כמו שהיה אצל ה-5 מלכים שנלחמו כ"א לבדו עם מפקד ולא כולם ביחד עם מפקד אחד, וגם הם לא היו רבים כ"כ, וגם לא היו להם סוס ורכב, לכן עצתי שנתאחד באמת יחדיו ונערוך מערכה משותפת לכל 16 המלכים, ונביא סוסים ומרכבות ועם רב, וכך נצליח לנצח את ישראל. והמשיך לומר להם, להבנתי עתה כשחזרו יהושע ובנ"י לגלגל בודאי הם עייפים ורצוצים מהמלחמות הקודמים, לכן נתכונן ונבוא אליהם בפתע בעם רב ואז נצליח. הסכימו כולם. ואספו עם רב כחול אשר על שפת הים וסוס ורכב רב מאוד.

ה' גילה ליהושע בנבואה את אשר זוממים המלכים וחיזק את לב יהושע לילך להלחם עמם והבטיח לו שינצח אותם, ויפלו חללים לפניו ואת סוסייהם יעקר ומרכבותיהם ישרוף באש. ומיד אחרי שיהושע שמע את הנבואה מה', הזדרז ולקח עמו אנשי חיל צדיקים ובאו בפתאומיות עליהם, ואפילו שהיו רבים מאוד ועצומים וערוכים למלחמה בכל כלי קרב, סיבב ה' שנשברה גבורתם ונפוצו לכל עבר, ויהושע וישראל רדפו אחריהם הלוך והכות בהם ותפס את כל סוסייהם, ואמר, מדוע בטחו להילחם נגד ה' כי האמינו בגבורת הסוס ובעצמת המרכבות, לכן עיקר את הסוסים שלא יוכלו ללכת ושרף את המרכבות, ולימד את ישראל שלא יבטח אדם בגבורת הסוס והרכב, רק בה' לבדו ישים בטחונו. **מיד** אחר המלחמה חזר יהושע להילחם נגד כל עם ועם שנשארו, ותחילה הלך לכבוש את חצור שהיתה עיר גדולה ומבוצרת והיתה נחשבת העיר החשובה ביותר בין כל הממלכות האלו שיהושע כבשן והרגם, והרג את המלך שלהם, ש"א שזה היה יבין שבגלל שהוא יצא למלחמה נגד יהושע ובנ"י לכן תפסוהו חי שיראה בעיניו את המפלה ואח"כ

הרגוהו. וי"א שזה הי' מלך אחר שמינו אותו במקום יבין שנהרג במלחמה.

ואחר ששללו בני" את השלל שרף את העיר כי כן קיבל ממשה רבו שישרף את עיר חצור, וגם בגלל שהיא גרמה למלחמה, וזבה ששרפה הטיל אימה ופחד על כל הערים שלא יבואו להילחם בהם, וכך הלך יהושע לכבוש עיר אחר עיר עד שכבש במשך 7 שנים את כל המלכים ובזזו את כל השלל והרגו את כל האנשים ולא השאירו שום נשמה, ואפי' ששאר המלכים ראו את ההצלחות של יהושע ובני" במלחמות, לא השלימו שאר המלכים איתם, כי ה' חיזק את לבם שיצאו להילחם איתם בכדי להשמידם, מפני שבני" לא ילמדו ממעשיהם הרעים.

ובזמן ההוא שיהושע כבש את חצור, אמר יהושע שעכשיו הגיע הזמן לכבוש את הענקים שנמצאים בא"י שהיו גבורים, וגבורתם היתה כ"כ מפורסמת בכל העולם עד שקראו את שמותיהם ע"ש גבורתם, ויהושע הרג את כולם ונשארו רק ענקים בעיר עזה ובגת ובאשדוד! והיות שהארץ נכבשה ברובה ויותר לא פחדו מהנשארם שיבואו להילחם איתם, לכן חילק יהושע את הארץ לשבטים (כמו שיבואר לקמן בפרוטרוט) ובתוכם חילק גם את המקומות שעדיין לא נכבשו, והארץ שקטה אח"כ ממלחמות גדולות ורק נלחמו בכל ממלכה לחוד, כי שוב לא נתכנסו הרבה מלכים להילחם יחד.

פרק י"ב

מעכשיו נמנו גם הארצות שכבש משה רבינו בעבר הירדן כי גם נתחלקו לשבטים, שבני" נלחמו עם סיחון אע"פ שהיה גבור חזק מאוד והרגוהו עם עמו וכבשו את ארצו. ואח"כ המשיכו לבשן ארצו של עוג שהוא נשאר מן הרפאים בזמנו של אברהם אבינו, והיה גבור יותר גדול מאחיו סיחון, וגם האריך ימים מאוד, והיתה לו גם זכותו של אברהם אבינו ששימש אותו, וכן שהגיע לומר לו שלוט נשבה במלחמת המלכים, והלך אברהם להילחם עם המלכים החזקים האלו והציל את לוט, והיות שעוג היה גבור מאוד לכן יצא משה רבינו בעצמו להילחם עמו. וחשש משה שתעמוד לעוג את זכותו של אברהם אבינו כנ"ל, אמר לו ה' אל תפחד מזה כי זכותו של אברהם הועילה לו רק לאריכות ימים ולא למלחמה. ומשה רבינו הרגו בעצמו כמבואר בפר' חקת. ואת הערים של סיחון ועוג חילק משה לשבטים ראובן גד וחצי שבט מנשה [בתנאי שיעברו חלוצים כמבואר בהתחלת ספר יהושע]. ועכשיו מודיע לנו הפסוק את שמות המלכים שנלחמו איתם בא"י והרגו אותם.

מלכים, הרי ארץ ישראל היא כ"כ קטנה ובכל עיר הי' מלך, אז מה הגדולה לכבוש עיר אחת. אך במדרש מובא שמלכים אלו היו להם ארצות גדולות בעולם, אלא שכל מלך שלח הגמון שישלוט בעירו בא"י, כי ארץ ישראל היתה תפארת העמים וכל מלך שלא היתה לו מלוכה בארץ ישראל לא היה נחשב לחשוב בעולם, ומלכים אלו האריכו ימים רבים, שכן נאמר ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, והזמין לשם את 31 מלכי ארץ ישראל להראות להם את הנס הגדול שנוולד לו בן לזקונו, והם פקפקו בזה, ואחר הנסים שנעשו אז שכל אחד הביא את בנו ושרה האכילה את כולם, אז הם כבר האמינו בנס. אך היות ולא לקחו מוסר לדעת שיש מנהיג לבריה, לכן האריך ה' את חייהם יותר מ-400 שנה כדי שיראו את ששים רבוא צאצאי יצחק שבאים לרשת את ארצם. ומכאן אנו יכולים להבין את עצמת הנסים, כי בודאי כל מלך הביא למלחמה ממיטב החיילים שבארצו, ונאספו עם רב כחול הים כמו שנאמר בפסוק, ובכל זאת בגלל הבטחת הקב"ה שנסו בני" את מתנם והצליחו להשמיד את כולם, וכן את ההגמונים שהיו שם שהם אינם בכלל ה-31 מלכים.

ועל זה נאמרה ע"י בני" שירה על 31 מלכים אלו,

ואלו שמותם:

מלך העי	אחד	מלך ערד	אחד	מלך חצור	אחד
מלך ירושלים	אחד	מלך ליבנה	אחד	מלך שומרון	אחד
מלך חברון	אחד	מלך עדלם	אחד	מלך אכשף	אחד
מלך ירמות	אחד	מלך מקדה	אחד	מלך תענך	אחד
מלך לכיש	אחד	מלך בית אל	אחד	מלך מגידו	אחד
מלך עגלון	אחד	מלך תפוח	אחד	מלך קדש	אחד
מלך גזר	אחד	מלך חפר	אחד	מלך יקנעם לכרמל	אחד
מלך דבר	אחד	מלך אפק	אחד	מלך דור לנפת דור	אחד
מלך גדר	אחד	מלך לטרון	אחד	מלך גויים לגלגל	אחד
מלך חרמה	אחד	מלך מדון	אחד	מלך תרצה	אחד

ודעו לכם שהנביא שבקלף צריכים לכתוב בתחילת שורה מלך יריחו ובסופו אחד וכן בכל שמות המלכים. וב-4 מקומות בנ"ך נכתב כך, וזה שירה נפלאה להשי"ת והודאה עצומה על כל מלך ומלך שנתן בידינו, כי אנו צריכים להודות לה' על מפלתם של רשעים כמו שנאמר באבוד רשעים רינה.

פרק י"ג

ויהושע זקן, ולא כבשו את כל המחוזות ונשארו הרבה מקומות שה' הבטיח לאברהם אבינו שירשו אותם, ועכשיו גרים שם עדין גוים, אך קשה הי' לו לכבשם עכשיו,

חסר כאן כמה דפים

וגם לא יספיק לכבוש הכל בחייו, לכן הוא נלחם איתם מלחמה רוחנית והפיל את כל שרי התושבים שבשמים, ואז היה מובטח לו שישראל ינצחם. אמר לו הקב"ה אני אעזור לישראל לכבשם אלא שממך אני מצפה שתחלק את הארץ לשבטים, חוץ מהשבטים ראובן גד וחצי שבט מנשה שכבר לקחו את החלק שלהם בעבר הירדן מה שכבש משה רבינו, ומשה רבינו התנה עמם שיקנו את חלקם רק אחרי שבני ישראל יכבשו את כל ארץ ישראל.

הטעם שהשבטים ראובן וגד לקחו בעבר הירדן כי היו להם הרבה מקנה, אבל כשראה משה שהארצות שנתן להם גדולות מדי לשני השבטים, לכן צירף עמם גם חצי משבט מנשה, כדי שיהיה חלקם שווה עם החלקים של שאר השבטים בא". והטעם שמשם חילק את שבט מנשה, מפני שמנשה אביהם גרם לשבטים שיקרעו בגדיהם כששם את הגביע של יוסף באמתחת בנימין (בפר' מקץ), לכן נחלק שבטו לשני חלקים, חלק אחד בא", וחלק שני בחו"ל. ועוד טעם לזה, כי יאיר בן מנשה ומכיר בן מנשה מסרו את נפשם על כיבוש חוות יאיר וגלעד, לכן נתן להם משה בחלקם את כל המקומות שכבשו (כמו שנכתב בסוף פר' מטות).

פרק כ"ג

יהושע הזקין מאד, ואפי' שה' הבטיח לו שכמו שמשם רבנו חי ק"כ שנה וה' היה עמו והיה בריא ורענן עד סוף ימיו שלא כהתה עינו ולא נס ליחו כן גם יהיה עם יהושע, אבל ההבטחה הזאת לא נתקיימה שכן יהושע חי רק ק"י שנה וגם נחלש בימי זקנותו, והוא נענש בזה בגלל שנתרשל בכיבוש הארץ, ואז שלח יהושע וכינס את כל הנשיאים של השבטים וזקני העם ולשבעים הסנהדרין לשילה מקום המשכן, ואמר להם אני זקנתי ובאתי בימים, ובגלל 2 סיבות הם אינם צריכים להצטער על שקרבו ימיו למות. 1. בגלל שהוא כבר הזדקן ואין לו עוד כח לצאת ולבוא לפניהם. 2. כי ה' נלחם להם את נצחונותיהם. ועוד אמר להם ראי' שה' נלחם להם בגלל שהוא הפיל להם גורלות וחילק להם את הנחלות עד שלא נכבשו שאצל בו"ד יש ספק אם ינצחו או לא ואצל ה' בודאי ינצחו, ואל תפחדו שאם אמות יתאספו הגוים להלחם איתכם – גם אלו שכבר כבשתם וגם ממקומות אחרים – שאת שניהם ה' יהדוף מפניכם. וחזק את לבם שידריכו את בני ישראל לכבוש את שאר הארץ בלי שום פחד ויראה, והוסיף לומר להם מה הם הדברים שצריכים ליזהר בהם כדי

שיוכלו לנצח את אויביהם, שיתחזקו בתורה ובמצוות ה' שלא לסור ממנו ימין ושמאל, והזהיר אותם עוד בפרטות בדברים שהיו שייכים לאותו זמן, כגון שלא יתערבו בגוים, וליזהר שלא להזכיר שמות הע"ז ולא לישבע בהם, והכוונה גם על הגבעונים שקיבלו אותם כחוטבי עצים ושואבי מים שעדיין עבדו ע"ז וגם על הגוים האחרים, והסביר להם יהושע שלא תחשבו שע"ז שיתקרבו אל הגוים והע"ז שלהם יעשו שלום איתכם ואם תתרחקו מהם ילחמו איתכם, לא כן אלא אדרבה אם תתרחקו מהם אז לא תפחדו מהם, כי אז אתם דבוקים בה' ותנצחו אותם כמו שהיה להם עד עכשיו, שאפי' עמים גדולים לא עמדו בפניכם, ועוד תזכו ליתרון גדול שאחד מכם ירדוף אחרי אלף כי ה' נלחם בשבילכם, ומה שמשם רבינו אמר להם (בפר' בחקתי) שאחד ירדוף מאה ומאה ירדופו אחרי רבבה, הוא אפי' כשלא יהיו צדיקים גדולים, אבל אם יהיו צדיקים גמורים אחד ירדוף אחרי אלף. והוסיף להם יהושע שאפי' שאני מבטיח לכם הבטחות אלו אבל אתם תעבדו את ה' מתוך אהבה ולא בגלל השכר שתקבלו, אבל אם תסירו מדרך התורה אפי' מעט, סופכם להתחבר עם הגוים שבהתחלה יקבלו הגוים את מרותכם ואח"כ כשתתחנתו איתם יורידו את העול שלכם מעליהם ועוד יותר שהם ישלטו בכם ועוד יחטיאו אותכם בעבירות חמורות, ובסוף תאבדו מן האדמה שה' נתן לכם, לכן הנכם צריכים ליזהר בזה מאד. ואמר להם שהגיע זמנו למות ושהוא בעצמו לא יראה את מה שיקרה איתם לאחר זמן, ולכן כמו שאת ההבטחות הטובות שה' הבטיח לכם הכל התקיים, כך גם אם לא תשמעו בקול ה' יבואו כל הדברים הרעים שאמרתו לכם עד שתאבדו מן הארץ שה' נתן לכם.

פרק כ"ד

כשיהושע נהיה בן 108 שנים הרגיש שימיו קרובים, אסף את כל ישראל לעיר שכם שהיתה קרובה לעירו ושם צוה לכנס את זקני ישראל ואת ראשיו ושופטיו ושוטריו כדי ללמד מוסר ותוכחה שיעבדו את ה' באמונה שלימה ושישמרו על התורה והמצוות. והטעם שכינסם שוב, י"א בגלל שזה היה עפ"י נבואה, וי"א בגלל שבפעם הראשונה שכינסם לא ענו לו בני" על דבריו כלום וכאן רצה לדעת מה הם חושבים על דבריו, וי"א שבפעם הראשונה כינסם רק לצוות להם 2 דברים לסיים את כיבוש א"י ושלא יתחנתו עם גויי הארץ, ובדרך אגב גם חיזק אותם לשמור על התורה והמצוות, וי"א שרצה לעשות כמו שמשם רבו עשה שאסף פעמיים את בני" לפני מותו, והפעם הראשונה אסף אותם יהושע בשילה ועכשיו בשכם, וכל ישראל באו עם נשיהם וטפם וגם השואבי מים וחוטבי עצים כמו שהי' אצל משה רבינו, וכשכולם הגיעו הביאו לשם את ארון הברית כדי

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

לכרות איתם ברית עם ה' על שמירת התורה והמצוות. ופירוט להם בשם ה' את החסדים העצומים שה' עשה עמהם.

1. שתרח ה' אבי אברהם ואבי נחור, ותרח ונחור בנו היו עובדי אלילים מאז בעבר הנהר, ובחר ה' באברהם שלא ימשך אחר שדעתם הכוזבת ונתן לו נבואה.
2. שהקב"ה השכין את אברהם בא"י שאינו דומה הנבואה של א"י לנבואה של חו"ל.
3. שאיפה שהלך אברהם כולם כבדוהו ואף אחד לא יצא כנגדו.
4. שהקב"ה הולך אותו בכל א"י כדי שבניו יוכלו בקל לכבוש את הארץ ולהורישה.
5. ה' נתן לאברהם בן לזקוניו שלא כדרך הטבע.
6. ויצחק זה עקר היה, וכן רבקה, ונתן להם ה' בנים יעקב ועשו, ועשו לקח את כל חלק הרע שהי' מנחור בו ונשאר יעקב זך ונקי לעבודת ה'.
7. שה' נתן לבני עשו את שער כדי שלא יקבל חלק בא"י.
8. שה' נתן את שער לעשו כדי שיהיה לו טובה בעוה"ז ולא זיכה אותו במצוות לחיי העוה"ב כמו שזיכה את יעקב.
9. שה' הוריד את יעקב ובניו למצרים בדרך כבוד, כדי לקיים ידוע תדע כי גר יהיה זרעך, ובזה ידעו כולם שרק ישראל נחשבים לזרע אברהם ורק להם מגיע ארץ ישראל לנחלה.
10. שה' שלח את משה ואהרן ועשו את הנסים והנפלאות באותות ובמכות לפרעה ולמצרים, והוציאו את בני"י משם.
11. שגם הילדים שנולדו בשדות ונבלעו באדמה, וכן אלו שהוטלו לתוך היאור ג"כ ניצלו ויצאו ביציאת מצרים.
12. שהים סוף נקרע לפני היהודים והלכו בחרבה.
13. שהמצרים טבעו בים סוף, וישראל ראו את הנקמה באויביהם כשהמצרים חזרו וצפו על פני המים והוטלו ליבשה.
14. ה' הולך אותם במדבר בניסים עצומים מן לאכול ומי באר ועננים והרג את הנחשים ויישר את ההרים וכו' ימים רבים.
15. מלחמת סיחון ועוג הגיבורים שהיו המפתח לכניסה לארץ ישראל שבני"י לחמו איתם וניצחו אותם.
16. שלא שמע ה' לקללת בלעם ועם כל כשפיו הרבים לא הצליח להזיק לכם.
17. שנבקע הירדן ועברו בתוכו בחרבה.
18. הניסים במלחמה בכניסה לא"י שכבשו את יריחו.
19. הניסים בגבעון במלחמה עם חמשת המלכים שנלחמו איתם בכח גדול ונצחו אותם והרגום.

בהוצאת תלמוד תורה קרית הרצוג בני ברק

20. שה' שלח את הצרעה והרגה את הענקים מבני החוי

ע"י שזרקה בהם ארס וסימאה אותם וכו'.

21. שזכו לקבל ארץ טובה ורחבה בלי שטרחו לבנותה

שמצאו בתים מוכנים וכן כרמים ושדות שלא נטעו ועכשיו הם אוכלים מהם.

ועתה חשש יהושע שאולי לקח אחד מהיהודים מן השלל במלחמות עם השבעה עמים פסלים של זהב או של כסף, כי הגוים עבדו ע"ז, או שיש בהם פסלים מביזת הים בים סוף. לכן אמר להם יהושע הרבה דרכים לה' להעשיר אתכם, ואם מישהו מכם לקח מהפסלים של הגוים אז תסירו זאת מכם ותעבדו את ה' באמת ובתמים, ואם קשה בעיניכם לנטוש את כל הע"ז בגלל רוב הכסף והזהב שלהם, דעו שסופכם לעזוב לגמרי את עבודת השי"ת ותעבדו ע"ז ממש. ועכשיו – שאל אותם יהושע – אחרי כל החסדים האלו שה' עשה איתנו, את מי אתם רוצים לעבוד, את ה' שעשה לכם את כל הניסים האלו או את אלהי האמוריים שאתם יושבים בארצם, כי א"א לפסוח על שתי הסעיפים גם להשאיר אצלכם את הע"ז וגם לעבוד את ה', אבל דעו שאני ובני ביתי נעבוד את ה'.

ענו העם ליהושע ואמרו: חלילה לנו מלעזוב את ה' אלקינו שעשה לנו את כל הניסים האלו ורק אותו נעבוד תמיד, ולא נעזוב אותו בכדי לעבוד ע"ז, בגלל שהע"ז נקראים אלהים אחרים ואינם עומדים להם לעובדיהם בשעת צרתם, וה' הרי עשה לנו ניסים גדולים ושמר עלינו בכל הדרך שהלכנו, וא"כ אע"פ שאין אנו מוציאים את הפסלים מבנינו אין חשש שסופינו לעבוד ע"ז.

כיון שראה יהושע שאינם רוצים להוציא את הע"ז מביניהם, אמר להם יהושע: תדעו שא"א לעבוד גם את ה' וגם את אלהי האמורי, כי ה' הוא קדוש בכל מיני קדושות ומאד קשה להיות נזהר בעבודתו והוא מתעב את כל טומאת הע"ז וגם של עובדיה וגם של הנהנים ממנה, והוא גם נוקם על עוברי רצונו שהרבה יסורים יבואו עליכם אם תוסיפו לעשות כן. ענו העם ואמרו ליהושע: לא נעזוב את ה' רק את ה' אלקינו נעבוד ונהיה נזהרים בעבודתו ונעשה את מה שאתה מצווה אותנו.

כששמע יהושע את הדברים מצאו חן בעיניו, ואמר לכל העם: עדים אתם בעצמכם תהיו היום על זה שבחרתם את ה' ושקבלתם על עצמכם לקיים באמת ובלב שלם את התורה ולעבוד אותו. ענו לו העם מיד ולא הניחוהו לגמור את דבריו: אנחנו נהיה עדים בעצמנו. והטעם שהכביד עליהם יהושע כ"כ, בגלל שראה ברוח הקודש שבזמנו של יחזקאל הנביא ינסו לערער ולומר שהם רוצים להיות כעובדי ע"ז, לכן העיד בהם עכשיו. ובאמת כך אמר להם יחזקאל הנביא בנביאות

מה', שימולך עליהם ביד חזקה כי כבר קבלו עליהם בימי יהושע.

המשיך יהושע לגמור עכשיו את דבריו ואמר להם: שאם תקיימו מצוה זו ותסירו את הע"ז מביניכם וגם תסירו מלבכם כל מחשבות ע"ז, תזכו לעבוד את ה' בשני היצרים גם ביצר הטוב וגם ביצר הרע, שלא יהיה ריב ביניהם שגם היצה"ר יטה אתכם לטובה, ותעבדו את ה' גם במידת הדין וגם במידת הרחמים. ענו לו העם ואמרו: שאכן יעבדו את ה' גם נקיים את מה שהוא מצווה אותנו גם ע"י הנביאים. ועכשיו גם העם חזרו לגמור דבריהם שאמרו שנהיה עדים בעצמנו שקבלנו על עצמנו לעבוד את ה' ולשמוע בקולו.

כשיהושע ראה שקבלו ע"ע לעבוד את ה' בלב ונפש, כרת עמם ברית לעבוד את ה', וסידר להם שם בשכם את כל החוקים והמשפטים של התורה והם קבלו זאת ע"ע לקיימם כראוי, וכתב את ספרו יהושע, ופירט שם את כל מה שהיה איתם, וכן כתב – לדעה אחת – את השמונה פסוקים האחרונים בספר התורה על מיתת משה רבינו וקבורתו מהפסוק וימת שם משה עד לעיני כל ישראל, ולדעה השניה שכתב בספרו את הפרשה של ערי מקלט כמו שהיו כתובים בספר התורה בפר' מסעי ובפר' שופטים, כדי להודיע שמאותו היום כל הערים קולטות את הרצח בשוגג, והקים אבן גדולה למצבה ליד משכן שילה שיזכרו ישראל את הברית שעשו, וי"א שהקים את האבן תחת עץ האלה ששם טמן יעקב את הע"ז שלקחו בניו במלחמה עם שכם, ויהושע כתב [לדעה אחת] על האבן את כל מה שאמר להם כמו שה' כתב על הלוחות מעין כל המצוות שבתורה, וגם כתב על האבן את מה שבנ"י השיבו לו, ואמר לכל העם הנה האבן הזאת שהקמתי תהיה לעדות שמה שאמרתי לכם הוא בנבואה מה' ולא בדיתי אותם מלבי, בגלל שכתבתי עליו [לדעה אחת] מעין כל מה שה' דיבר איתנו כנ"ל. ולדעה השניה היא תהיה לעדות כי האבן עמדה כאן ושמעה את כל מה שדיברתי אליכם בשליחותו של מקום. ואל תתפלא איך אבן יכולה להעיד, כי גם משה רבינו אמר האזינו השמים וגו' ותשמע הארץ וגו' שלקח אותם לעדות.

אח"כ שלח יהושע את כל העם איש לביתו ולנחלתו, ובאו כל ישראל וקברו כל שבט את ראש שבטו – שהעלו את עצמותיהם ממצרים – בחלקם, ואת יוסף הצדיק קברו בנ"י בשכם בשדה שקנה יעקב מאת בני חמור אבי שכם. והטעם שקברוהו בשכם, בגלל היות שמשכם לקחו אותו לכן היו צריכים להחזירו לשכם דוקא, ולא היה די בזה שיחזרוהו לא"י סתם בכדי לקיים את השבועה שהשביע יוסף את אחיו

18 שיעלו את עצמותיו לא"י. והטעם שנכתב שבנ"י העלו את עצמות יוסף ולא נכתב שמשה רבינו העלה את עצמותיו, כי המצוה נקראת ע"ש גומרה ומשה רבינו לא היה יכול לגמור את המצוה הזאת כי לא נכנס לא"י. ואעפ"כ קיבל משה רבינו שכר ע"ז שהתעסק בהוצאת עצמות יוסף ממצרים כי הקב"ה אמר לו בך נתקיים הפסוק חכם לב יקח מצוות ושכרך יותר גדול משכרו של יוסף שקבר את אביו יעקב, שהרי אתה לא היית מחויב להתעסק בקבורתו שאיך בנו ולא בנו ובכל זאת נתעסקת בזה לכן אף אני אתעסק בקבורתך, ואע"פ שלא קברו ממש אבל הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה. והחלק הזה שיוסף נקבר בו ניתנה לבני יוסף לנחלה וזה היה יקר בעיניהם כאילו קיבלו נחלה גדולה מפני שידעו שזכותו של יוסף תגן עליהם. והטעם שהפסוק כתב שיעקב קנה את השדה, כי זה אחד משלשה מקומות שאומות העולם לא יכולים לטעון ליהודים גזלתם אותנו כי המקומות האלו נקנו בכסף מלא, והם: 1. מערת המכפלה שנקנה ע"י אברהם לקבורת שרה. 2. השדה של קבורת יוסף שנקנה ע"י יעקב כשחזר מפרך ארם. 3. מקום המקדש שנקנה ע"י דוד המלך לבניית ביהמ"ק.

ואחר 2 שנים נפטר יהושע בן נון "עבד ה'", ונקרא עכשיו בתואר הזה כי עשה ברית עם ישראל וגם הוכיחם כמו משה רבו לכן נקרא כמו רבו "עבד ה'", וקברו את יהושע בנחלתו בתמנת סרח שבה אפרים ליד קבר אביו, כי טוב לו לאדם להיות קבור בקברי אבותיו, ובזה יש גם נחת רוח מרובה למתים. וליד קבר יהושע ואביו גדלים שם 2 אילנות יפים אחד של חרובים ואחד של תאנים. והפסוק מספר שנקבר מצד צפון להר געש, כי ההר התפרץ ורגש עליהם להרגם בגלל שהם עסקו בחרישה וזריעה ובעבודת האדמה וע"ז נתעצלו בנ"י מלהספיד את יהושע, ולכן עשה ה' שיתפרץ שם ההר, להראות את כעסו על שלא מספידים את הצדיקים. וגם בגלל שהברית שכתב יהושע עם בנ"י היה כעין מעמד הר סיני בקבלת התורה שגם שם כרתו ברית ע"י משה רבינו. וכשם שבהר סיני כפה עליהם את ההר כגיגית כן גם כאן ביקש ה' לכפות עליהם את ההר שיחזרו בתשובה. **בנ"י** המשיכו לעבוד את ה' כל ימי הזקנים שהאריכו ימים אחרי יהושע, ונענשו בזה שהאריכו ימים ולא שנים דהיינו שלא היה להם מלחמות וחיו במנוחה אבל לא חיו הרבה שנים רק עד שנתיים אחרי מות יהושע, כי הנהגתם נמשכה רק עד שמלאו 28 שנים מיום שהתחיל יהושע להנהיג את בנ"י, ויהושע היה אז 96 שנה (כמו שנתבאר לעיל בפ"א) ונפטר בגיל 110 שנה, והזקנים נענשו כי הם ידעו את ערכם של משה רבינו ויהושע בן נון ואמרו שפני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה.

מדרשי חז"ל לפי ספר יהושע

אח"כ נפטר אלעזר בן אהרן הכהן שהי' הכהן גדול, ונקבר בגבעת פינחס בנו, ובגלל שהי' מנהיג גדול והשני בחשיבותו אחרי יהושע, לכן סיפר הכתוב על פטירתו וקבורתו, והפסוק מרמז בזה שהיות וכבר נתבאר שהזקנים לא האריכו שנים אחרי יהושע כי לא הספידו אותו, לכן הראשון שמת היה אלעזר בן אהרן הכהן. ומה שכתוב שנקבר בגבעת פינחס בנו צריך ביאור כי מאיפה היה לו לפינחס נחלה הרי שבט לוי לא קיבלו נחלה בא"י, אלא אמרו חז"ל שפינחס ירש את הנחלה מאשתו שהיתה משבט אפרים כמבואר בהמשך הפסוק אשר ניתן לו בהר אפרים. וי"א שבנ"י נתנו את הנחלה – גבעה לפינחס כמו שנתנו ליהושע וכלב, רק שיהושע וכלב קיבלו את נחלתם עפ"י ה', ולפינחס נתנו בנ"י את הנחלה על דעת עצמם. והטעם שקבר אותו דוקא בהר אפרים ולא במקום אחר שנתנו בנ"י ללוים לגור בהם עפ"י ציווי ה', כי הערים שנתנו ללוים לא נחשבו כנחלת הלוים אלא כמתנה, וגם כי המקום בהר אפרים הוא מלא קדושה ומסוגל לרוח הקודש (כמו שכתבתי לעיל בסוף פרק י"ט עיי"ש).

את ספר יהושע כתב יהושע בעצמו חוץ מהפסוקים האחרונים (מפסוק כ"ט) שנאמר וימת יהושע וגו', שמשם כתב אלעזר הכהן גדול, ואת הפסוק האחרון של ואלעזר בן אהרן מת וגו' כתב פינחס שהי' בנו של אלעזר הכהן. ודעו שחז"ל אמרו שספר יהושע חשוב מאד, שכן אלמלא חטאו ישראל לא היו מקבלים את שאר הנביאים פרט לחמשה חומשי תורה וספר יהושע. יתן ה' שכשם שזכינו לסיים ספר יהושע, נזכה להתחיל ולסיים הרבה ספרים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת אמן כן יהי רצון אמן ואמן.

תם ונשלם שבח לקל בורא עולם

(נשלם להעתיק ולהקליד ביום י' לחודש אדר תשס"ו,

ברוך רחמנא דסייען עד כען)